

Jordbruksutskottets betänkande

1983/84:30

om vattenbruk och forskning m. m. (prop. 1983/84:10 bil. 5 och 1983/84:107 bil. 6)

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet dels proposition 1983/84:10, bilaga 5, med redovisning av vissa överväganden angående odling av fisk och skaldjur samt resurser för marin forskning, dels proposition 1983/84:107, bilaga 6, med förslag om allmänna riktlinjer för forsknings- och utvecklingsverksamheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. I sistnämnda proposition tas vidare upp vissa anslagsfrågor för budgetåret 1984/85 med anknytning till forskning och utbildning m. m.

I anslutning till de båda propositionsbilagorna behandlar utskottet helt eller delvis ett fyrtiotal följdmotioner och fristående motioner.

Förslagen i forskningspropositionen innebär för budgetåret 1984/85 en sammanlagd medelförstärkning för forskning och forskarutbildning inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde med ca 17 milj. kr.

Ökade forskningsinsatser och andra resursförstärkningar föreslås inom en rad aktuella ämnesområden, såsom alternativa produktionsformer, virkesproduktion, odling av fisk och skaldjur samt alternativ till djurförsök. Ökade medel föreslås anvisade i fråga om djurskyddsfrämjande åtgärder samt forskning och utbildning, bl. a. för inrättande av nya professurer och forskartjänster vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Vad beträffar miljövärdetsforskningen förordas en prioritering av vissa forskningsområden, såsom eutrofieringen, försurningsproblematiken och den miljömedicinska forskningen m. m. I enlighet härmed föreslås en höjning av anslaget till miljövärdetsforskning.

I proposition 10 redovisas regeringens överväganden angående frågor med anknytning till svensk havsresursverksamhet, bl. a. tillståndsprövning av fisk- och musselodling, forskning och utbildning, fisksjukdomsbekämpning och statligt stöd till odlingsföretag. Vidare görs uttalanden angående fiskeristyrelsens laboratorieresurser m. m.

Utskottets ställningstagande till angivna propositioner och motioner innebär sammanfattningsvis att utskottet ansluter sig till regeringens förslag och överväganden samt avstyrker de aktuella motionerna.

Till betänkandet är fogat 17 reservationer.

Propositionerna

Proposition 1983/84:10

I proposition 1983/84:10 bilaga 5, jordbruksdepartementet, har regeringen berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om odling av fisk och skaldjur samt om vissa resurser för marin forskning.

Proposition 1983/84:107

I proposition 1983/84:107 bilaga 6, jordbruksdepartementet, har regeringen *dels* föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i propositionen förordats om återbesättande av tjänst som professor,

2. bemyndiga regeringen att på sätt i propositionen föreslagits temporärt inrätta tjänst som professor (L 24/26),

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om de allmänna riktlinjerna för forsknings- och utvecklingsverksamheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Beträffande *anslagsfrågor* för budgetåret 1984/85 har regeringen vidare föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att ikläda sig de förpliktelser som följer av det avtal angående stöd till forskning rörande alternativa metoder till djurförsök som förordats i propositionen,

2. till Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 2 066 000 kr.,

3. bemyndiga regeringen att vid Sveriges lantbruksuniversitet inrätta tjänster som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i propositionen,

4. till Sveriges lantbruksuniversitet för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 360 996 000 kr. (nytt anslag),

5. till Lokalkostnader m. m. vid Sveriges lantbruksuniversitet för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 191 436 000 kr. (nytt anslag),

6. till Skogs- och jordbrukets forskningsråd för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 56 359 000 kr.,

7. till Miljövårdsforskning för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 52 732 000 kr.

Motioner

Behandlas i utskottets
yttrande s. hemställan

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84:10

I motion 1983/84:510 av Rune Torwald m. fl. (c, m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen begär att regeringen tillser att utredningen om behovet av laboratorier m. m. sker i intim kontakt mellan statskontoret, DSH och berörda enheter.

I motion 1983/84:511 av Rune Torwald m. fl. (c, m, fp) yrkas

1. att riksdagen beslutar begära att regeringen inrättar ett vattenbruksråd med en verksamhetstid på tre till fem år med huvudsaklig uppgift att stimulera till ökat vattenbruk,

20	5
----	---

2. att riksdagen beslutar begära att regeringen koncentrerar tillståndsprövningen för fisk- och musselodlingar till länsstyrelserna,

22	6 a)
----	------

3. att riksdagen beslutar begära att regeringen tar initiativ för att bygga upp ett tvärvetenskapligt kontaktnät mellan forskningsinstitutioner som arbetar med frågor med anknytning till vattenbruk,

24	9
----	---

4. att riksdagen beslutar begära att regeringen tillser att en obligatorisk fiskhälsokontroll för fiskodlingar anordnas,

23	7
----	---

5. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att vattenbrukslån ställs till vattenbrukares förfogande på sätt som angetts i motionen.

23	8 a)
----	------

I motion 1983/84:1029 av Christer Eirefelt m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prövningsförfarandet för tillstånd för vattenbruk.

22	6 a)
----	------

I motion 1983/84:1034 av Kurt Hugosson m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2-5),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att laboratorieresurserna för hydrografi bör bibehållas i Västsverige,

26	13 b)
----	-------

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att länsstyrelserna under 1984/85, i avvaktan på naturvårdsverkets utredning, ensamma bör utgöra prövningsmyndighet för vattenbruk,

22	6 b)
----	------

4. att riksdagen begär att regeringen snarast fattar principbeslut om en samlokalisering i Lysekils kommun av Kristinebergs marinbiologiska station och fiskeristylens havsfiskelaboratorium,

26	13 c)
----	-------

5. att riksdagen begär att regeringen skyndsamt utreder frågan om en speciell låneform för vattenbruk, så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen.

23	8 c)
----	------

Motioner väckta med anledning av proposition 1983/84:107

I motion 1983/84:2592 av Kerstin Anér (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen måtte besluta att ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande komplettering av SLU:s forskningsprogram beträffande alternativa jordbruksmetoder.

16	4 b)
----	------

I motion 1983/84:2599 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fiskeristylens havsfiskelaboratorium i Lysekil skall bibehållas samt att regeringen tar initiativ till samordning av fiskeristylens och Vetenskapsakademiens verksamheter när det gäller lokaler m.m. så att planerna på ny- och ombyggnader av lokaler snarast möjligt kan påbörjas.

26	13 f)
----	-------

	Behandlas i utskottets yttrande s. hemställan	
I motion 1983/84:2613 av Lars Ernestam och Börje StenSSon (båda fp) yrkas		
1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om forskning kring modifierade brukningsmetoder beträffande lövskog,	18	4 c)
2. att utöver i propositionen för miljövårdsforskning upptaget belopp 10 miljoner anslås för inventeringar i samband med skogsbruk och försurning.	33	28
I motion 1983/84:2614 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av forskningen inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.	17, 28	4 d) 15 a)
I motion 1983/84:2615 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 18), att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anføres		
a) rörande forskning om det kombinerade jord- och skogsbrukets utvecklingsmöjligheter,	17	4 e)
b) rörande forskning om alternativa produktionsmetoder som direkt kan användas i det konventionella jordbruket,	17	4 e)
c) rörande professur i alternativa produktionsformer,	17	4 f)
d) rörande organisation och inriktning av naturresurs- och miljöforskning.	28	15 b)
I motion 1983/84:2616 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (båda c) yrkas att riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att en regional forskningsstation för vattenbruk bör lokaliseras till Värmland.	25	10 b)
I motion 1983/84:2621 av Gunhild Bolander m. fl. (c, s, m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen i fråga om en gemensam fältstation på Gotland för Stockholms universitet och lantbruksuniversitetet.	25	12
I motion 1983/84:2629 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas		
1. att riksdagen beslutar anvisa 10 000 000 kr. för särskilda åtgärder mot försurningen i enlighet med vad som anförts i motionen,	33	29
2. att riksdagen under anslaget H 6. Miljövårdsforskning beslutar anvisa 55 100 000 kr.,	33	28
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anføres om förslag till försöksverksamhet för alternativa brukningsmetoder.	16	4 g)
I motion 1983/84:2635 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) yrkas, med hänvisning till vad som anförts i motion 1983/84:2634, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att den grundläggande forskningen inom miljövården bör ges ökad prioritet.	17, 28	15 a)

Motioner från allmänna motionstiden 1984

Behandlas i utskottets
yttrande s. hemställer p.

I motion 1983/84:290 av Kerstin Anér (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1–8),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omprioritering till förmån för alternativ forskning,	11	3 a)
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av de svenska och internationella reglerna för LD 50,	12	3 a)
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nya regler för de etiska nämnderna,	11	3 b)
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbud mot import av apor för djurförsök,	12	3 c)
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stränga vetenskapliga krav på psykologiska djurexperiment,	11	3 b)
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ersätta onödiga djurlaborationer med andra undervisningsmetoder,	12	3 f)
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framställning av översiktlig och användbar statistik över djurförsök,	12	3 c)
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i Europarådet verka för att konventionen om djurförsök totalförbjuder experiment som medför svår och långvarig smärta för försöksdjuren.	13	3 g)

I motion 1983/84:451 av Gunnar Olsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om motivet för att en fältstation för vattenbruk förläggs till Värmland.	25	10 a)
---	----	-------

I motion 1983/84:840 av Eric Hägelmark (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att forskning vidtas beträffande orsakerna till den s. k. skogsdöden.	29	16 a)
---	----	-------

I motion 1983/84:842 av Bertil Måbrink och Jörn Svensson (båda vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag syftande till etablerandet av en forskningsstation i Ronneby för olika miljöskador på skog och skogsmark.	29	17
--	----	----

I motion 1983/84:1020 av Kerstin Anér (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt lantbruksstyrelsen att utfärda föreskrifter för de djurförsöksetiska nämnderna där i motionen framställda krav tillgodoses, nämligen	11	3 b)
---	----	------

a) att antalet ledamöter ej reduceras med mer än hälften från nuvarande antal,

b) att ansökan, ej anmälan, av försöken skall vara normen,

c) att nämndens plenarsammanträden fastläggs till minst två per år,

d) att plats bereds i nämnderna åt företrädare för djurskyddsorganisationer enligt ovan som verkligen arbetar för försöksdjurens väl,

Behandlas i utskottet:
yttrande s. hemställan

e) att plats bereds åt forskare med egen erfarenhet och intresse för alternativa experimentmetoder.

I motion 1983/84:1021 av Pär Granstedt m. fl. (c) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om regler som innebär att djurförsök som är föremål för prövning i etisk nämnd inte får påbörjas förrän nämndens slutliga beslut är fattat,

11 3 b)

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att regeringen utfärdar sådana bestämmelser att etiska nämnder i sin bedömning också tar hänsyn till djurens behandling före och efter djurförsök,

11 3 b)

3. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att åtgärder vidtas för att få till stånd en offentlig statistikföring av djurförsök i Sverige.

12 3 c)

I motion 1983/84:1097 av Karin Ahrlund och Hans Petersson i Röstånga (båda fp) yrkas, med hänvisning till vad som anförts i motion 1983/84:1094,

1. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt länsstyrelsen i Malmöhus län och berörda regionala organ att dels vidta snabba åtgärder för att rädda Ringsjön, dels studera möjligheterna till ytterligare trädplantering längs länets vägar,

31 20 a)

2. att riksdagen hemställer att regeringen tar upp överläggningar med danska staten angående föreningar av Öresund,

32 21

3. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt naturvårdsverket att göra en sammanställning av internationell forskning och forskningsresultat i fråga om stranderosioner.

32 21

I motion 1983/84:1292 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående inrättande av s. k. vattenbrukslån.

23 8 b)

I motion 1983/84:1294 av Kerstin Anér (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt socialstyrelsen att låta även uppgifter om vilka ämnen som testats på djur ingå i det nya produktregistret över kosmetika.

13 3 h)

I motion 1983/84:1295 av Bertil Fiskesjö och andre vice talman Anders Dahlgren (båda c) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om begränsning av djurförsöken och om behovet av ökad satsning på forskning för alternativa metoder till djurförsök.

11 3 a)

I motion 1983/84:1816 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 5), att riksdagen hos regeringen begär åtgärder som syftar till att forskningskompetensen på området försurningsskador i skog förstärks.

30 16 b)

I motion 1983/84:1837 av Pär Granstedt m. fl. (c) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om ny sammansättning av de djurförsöksetiska nämnderna enligt vad som anförts i motionen.

11 3 b)

I motion 1983/84:1839 av Stina Gustavsson och Rune Gustavsson (båda c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), att riksdagen hos regeringen begär att forskningsmedel anslås för att klarlägga förurningens inverkan på flora och fauna.

30 18

I motion 1983/84:1841 av Birgitta Hambræus och Pär Granstedt (båda c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till professur vid lantbruksuniversitetet med ämnesinriktning som passar organiska odlingsformer.

17 4 f)

I motion 1983/84:1852 av Einar Larsson m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen begär att regeringen beaktar vad i motionen anförts om behov av ökade forskningsinsatser inom i motionen beskrivna områden.

18 4 h)

I motion 1983/84:1862 av Jörn Svensson m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en förutsättningslös vetenskapsteoretisk utredning om djurförsökens relevans,

12 3 d)

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om sådana ändringar i anvisningarna till lantbruksstyrelsen att de djurförsöksetiska nämnderna inte urholkas med avseende på representation och inte använder handläggningsformer som ej förutsatts i gällande riksdagsbeslut.

11 3 b)

I motion 1983/84:2119 av Per Stenmarck m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om försurningsskador på skog och om lövträdens förhållande till luftföroreningar,

31 19

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en satsning på förädling av lövträd.

31 19

I motion 1983/84:2336 av Anders Högmark och Birgitta Källman (båda m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av forskning kring försurningsfrågorna samt behovet av FoU-insatser vad avser rökgasreningstekniken.

30 16 b)

I motion 1983/84:2349 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ökad satsning på alternativa odlingsformer.

17 4 i)

I motion 1983/84:2350 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av samordnade insatser för att begränsa närsaltutflödena till havs- och sjöområden.

32 20 b)

I motion 1983/84:2351 av Kenth Skårvik och Kerstin Ekman (båda fp) yrkas	Behandlas i utskottets	
	yttrande s.	hemställan
1. att riksdagen beslutar uttala sig för att fiskeristyrelsens havsforskningslaboratorium i Lysekil även i fortsättningen skall kvarligga i Lysekil,	26	13 d)
2. att riksdagen beslutar uttala sig för att ett samarbete för framtiden med Kristinebergs marinbiologiska station bör undersökas.	26	13 e)
I motion 1983/84:2352 av Marianne Stålberg och Nils-Olof Gustafsson (båda s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kälarne fiskeristation.	25	11
I motion 1983/84:2353 av Sture Thun och Torsten Karlsson (båda s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder mot närsaltsutflöde i vattendrag.	32	20 c)
I motion 1983/84:2486 av Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 9 och 11),		
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning för utveckling av ett ekologiskt fungerande växtodlingssystem,	17	4 j)
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vattenbruk.	22	6 a)

Utskottet

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet dels proposition 1983/84:10 om svensk havsresursverksamhet, dels proposition 1983/84:107 om forskning, i de delar resp. propositioner remitterats till utskottet för beredning (bil. 5 resp. bil. 6). Vidare behandlas motioner väckta med anledning av ovan nämnda propositioner jämte ett antal under allmänna motionstiden 1984 väckta motioner.

I proposition 10 anges de allmänna utgångspunkterna och förutsättningarna för den svenska havsresursverksamheten samt föreslås åtgärder för att främja denna. Åtgärderna syftar i första hand till ett bättre nyttjande av havsresurserna i och utanför Sverige.

I bilaga 5 i nyssnämnda proposition bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad jordbruksministern anført om odling av fisk och skaldjur samt om vissa resurser för marin forskning. Även i proposition 107 bilaga 6 berörs ämnesområdet odling av fisk och skaldjur. Bl. a. föreslås vissa förstärkningar av basresurserna inom området. Förslagen redovisas närmare i det följande under rubriken Odling av fisk och skaldjur m. m.

Proposition 107 inleds med ett anförande av statsrådet Ingvar Carlsson där

propositionens huvudsakliga innehåll samt regeringens överväganden i vissa grundläggande forskningspolitiska frågor redovisas. Regeringens förslag och överväganden i övrigt redovisas departementsvis i sammanlagt tio bilagor. I jordbruksdepartementets bilaga 6 anförs inledningsvis att de i denna del framlagda förslagen innebär en sammanlagd medelförstärkning för budgetåret 1984/85 med ca 17 milj. kr. för forskning och forskarutbildning inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Resursförstärkningar på vissa områden bör vidare enligt propositionen kunna ske genom omfördelning av befintliga resurser. Jordbruksministern kommer i annat sammanhang att föreslå regeringen att uppdra åt Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att i anslagsframställningarna för budgetåren 1985/86 och 1986/87 ge underlag för sådana omfördelningar inom ramen för en summa som svarar mot sammanlagt 4 % av medel som anvisas för forskning och forskarutbildning för de berörda budgetåren.

Vissa frågor om forskningens inriktning, m. m.

I ett avsnitt med rubriken Långsiktig kunskapsuppbyggnad anförs att allt större krav måste ställas på kunskaperna om de grundläggande sambanden mellan olika processer i de biologiska systemen och deras omgivning. En förstärkning av den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden framhålls som angelägen i fråga om växter, markens mikrobiologi och de kvävefixerande mikroorganismernas förekomst m. m. Skyddet mot skadeorganismer i jord- och skogsbruket är ytterligare ett område där forskning om grundläggande förhållanden behövs, liksom produktionssjukdomar inom djurhållningen. Ökade forskningsinsatser krävs rörande den moderna djurhållningens påverkan på djurens beteende och välbefinnande. De fördjupade kunskaperna bör bl. a. göra det möjligt att upprätthålla en effektiv produktion inom de areella näringarna samtidigt som dessa kan bedrivas på ett sätt som tar hänsyn till de krav som bör ställas från miljöskyddssynpunkt.

I syfte att effektivisera forskningen bör enligt propositionen fleråriga medelsramar övervägas för Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) och naturvårdsverkets forskningsnämnd. Ramarna bör omfatta treårsperioder, dvs. samma tid som avses gälla för de forskningspolitiska propositionerna. Jordbruksministern avser att senare föreslå regeringen att uppdra åt SJFR och forskningsnämnden att i anslutning till sina anslagsframställningar för budgetåret 1985/86 redovisa ett underlag härför i vad avser återstoden av den för denna proposition gällande perioden.

Utvärdering är enligt propositionen ytterligare ett medel av betydelse för att effektivt prioritera olika forskningsinsatser. Genom systematiska utvärderingar av forskningen möjliggörs en bedömning av forskningens resultat och effekter med hänsyn till behovet av kunskapsutveckling och andra samhälleliga mål. Effektiviteten i resursutnyttjandet kan säkrare bedömas. Det blir vidare lättare att avgöra var resurstillskott är mest motiverade och på

vilka områden insatserna kan minskas. Sådana utvärderingar bör även kunna utgöra underlag i arbetet med att ta fram förslag till de omfördelningar som tidigare förordats.

Enligt gällande bestämmelser har SLU rätt att medge att ledigblivande tjänst som professor återbesätts med oförändrad benämning och oförändrat ämnesinnehåll. Med hänsyn till det statsfinansiella läget är det angeläget att regeringen får möjlighet att pröva eventuella omprioriteringar inom ramen för samtliga ledigblivande tjänster på denna nivå. På grund härav förordar jordbruksministern – med ändring av gällande bestämmelser – att beslut om återbesättning med oförändrad benämning och ämnesinnehåll av ordinarie eller extra ordinarie tjänster som professor skall underställas regeringen för godkännande.

Jordbruksministern finner det angeläget att regeringen får möjlighet att inrätta tjänst som professor i de fall det anses önskvärt att få en genom omprövning fastlagd ny inriktning etablerad så fort som möjligt eller när det av t. ex. rekryteringsskäl bedöms som angeläget att tillsätta en ny innehavare på en ledigblivande tjänst i förtid. Kostnaderna för en sådan åtgärd skall rymmas inom ramen för anvisade medel. Den tid som parallella tjänster får finnas inrättade bör anges särskilt i varje enskilt fall. Om regeringen inrättar en ny tjänst skall samtidigt föreskrivas att den ledigblivande tjänsten skall dras in vid innehavarens avgång.

Under rubriken Forskarrekrytering förordas insatser för att stimulera forskarutbildning och -rekrytering, innebärande bl. a. att särskilda medel anvisas för doktorandtjänster och s. k. mellantjänster.

Åtgärder förordas vidare för att underlätta för svenska forskare att delta i det internationella kunskapsutbytet och forskarsamarbetet.

Utskottet har ingen erinran mot uttalandena i propositionens bil. 6 s. 1–9, vilka här ovan kortfattat redovisats.

Försöksdjursfrågor m. m.

På många forskningsområden används försöksdjur. Detta förhållande har gett upphov till en moralisk konflikt som har sin grund i människors önskan att visa respekt för djuren å ena sidan och nödvändigheten av fortsatt forskning å den andra. Vår strävan måste enligt propositionen vara att med olika medel minska användningen av försöksdjur så långt som möjligt. Detta kan ske bl. a. genom forskning som ger ökade kunskaper om alternativa och kompletterande försöksmetoder.

Med hänvisning till det anförda föreslås under anslaget F 16. Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder vissa resursförstärkningar av forskningen rörande alternativa metoder till djurförsök. På jordbruksministerns initiativ har överläggningar förts med Läkemedelsindustriföreningen om gemensam finansiering av sådan forskning. Enligt ett nyligen träffat avtal mellan

företrädare för staten och föreningen om forskning för att främja alternativa och kompletterande metoder till djurförsök kommer resurserna för sådan forskning att förstärkas med sammanlagt 3 milj. kr. Avtalet, som slutits under förbehåll av regeringens godkännande, gäller för tiden den 1 juli 1984–den 30 juni 1987. Enligt avtalet skall var och en av parterna bidra till finansieringen med 300 000 kr. under budgetåret 1984/85 samt med 600 000 kr. vart och ett av budgetåren 1985/86 och 1986/87. För den forskning som avses med avtalet skall centrala försöksdjursnämnden efter samråd med medicinska forskningsrådet (MFR) fastställa ett program. För beredning av frågor som gäller genomförande av ramprogrammet knyts en särskild styrgrupp till nämnden.

Utskottet behandlar i detta sammanhang ett antal fristående motioner om försöksdjursverksamheten m.m. Av skäl som närmare redovisas i det följande har utskottet funnit att samtliga dessa motioner f.n. ej påkallar någon särskild åtgärd eller initiativ från riksdagens sida.

De aktuella motionerna innehåller till en början yrkanden om prioriteringar och forskningsinsatser till förmån för alternativa försöksmetoder. Sådana yrkanden framförs i motionerna 290 av Kerstin Anér (fp), yrkande 1, och 1295 av Bertil Fiskesjö och Anders Dahlgren (båda c). Dessa motionsyrkanden kan till stor del anses tillgodosedda genom regeringens förslag och överväganden i förevarande avsnitt av propositionen, vilka även utskottet ansluter sig till.

En stor del av motionerna tar vidare upp frågan om den etiska förprovningen av djurförsök och innehåller i den delen delvis tämligen långtgående och detaljerade förslag angående formerna för verksamheten och de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning, sammanträdesfrekvens m.m. Ett ofta förekommande önskemål är att lekmannarepresentationen resp. djurskyddsintresset i nämnderna bör stärkas. Sådana förslag framförs i motionerna 290 (yrkande 3), 1020 av Kerstin Anér (fp) och 1837 av Pär Granstedt m. fl. (c). Enligt motion 1021 av Pär Granstedt m. fl. (c) bör djurförsök inte få påbörjas förrän slutligt beslut har fattats i nämnden. Hänsyn bör tas till djurets behandling både före och efter försöket (yrkandena 1 och 2). Enligt motion 1862 av Jörn Svensson m. fl. (vpk) får de etiska nämnderna ej urholkas med avseende på representationen av olika intressen och inte använda handläggningsformer som ej förutsågs i gällande riksdagsbeslut. I motion 290 (yrkande 5) framhålls att stränga vetenskapliga krav måste ställas på psykologiska djurexperiment.

Utskottet vill i anslutning till dessa motionsyrkanden framhålla att det inte är en uppgift för riksdagen att detaljreglera de etiska nämnderna i organisatoriskt eller funktionellt hänseende. Enligt gällande lagstiftning skall närmare föreskrifter om nämndernas organisation och handläggning av ärenden meddelas av lantbruksstyrelsen. För samordning och planering av försöksdjursfrågor svarar centrala försöksdjursnämnden. Lantbruksstyrelsen har

nyligen gjort en utvärdering av nämndernas verksamhet och utarbetat förslag till nya regler. Diskussionen om den slutgiltiga utformningen av dessa regler har ännu ej avslutats.

Yrkandena i motionerna 290 (yrkande 7) och 1021 (yrkande 3) om offentlig statistikföring av djurförsök i Sverige är tillgodosedda genom att centrala försöksdjursnämnden tillsammans med lantbruksstyrelsen numera börjat sammanställa uppgifter angående förbrukning och uppfödning av försöksdjur.

Frågan om användning av LD 50-tester tas upp i motion 290, yrkande 2. Denna fråga behandlades av utskottet så sent som i november 1983 i det av riksdagen godkända betänkandet JoU 1983/84:12. Utskottet, som hänvisar till vad som anfördes i detta betänkande, har ej funnit anledning att föreslå något ändrat ställningstagande från riksdagens sida i förevarande hänseende.

I motion 1862, yrkande 1, upprepas ett tidigare framfört motionskrav om en förutsättningslös utredning av djurförsökens relevans för humanbiologiska förhållanden. Även detta spörsmål behandlades i betänkandet JoU 1983/84:12. Med hänvisning till nyssnämnda ställningstagande från riksdagens sida avstyrker utskottet även det nu aktuella motionsyrkandet.

Återstående yrkanden i motion 290 (yrkandena 4, 6 och 8) gäller förbud mot import av apor för djurförsök, undvikande av onödiga djurlaborationer i undervisningen samt skärpning av en konvention om djurförsök som är under utarbetande i Europarådet.

Huvuddelen av landets förbrukning av apor vid djurförsök sker inom poliovaccinproduktionen vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL). Moderna tillverkningsmetoder är emellertid under utveckling i bl. a. Holland och Frankrike. Den nya metodiken utnyttjar s. k. cellinjer, dvs. celler som i laboratorier kan föröka sig under obegränsad tid och i stor skala. I proposition 1983/84:125 med förslag till tilläggsbudget III för budgetåret 1983/84 föreslås att SBL anvisas medel för inköp av utrustning m. m. för att så snabbt som möjligt gå över till den nya framställningsmetoden. När så skett bortfaller den största delen av importbehovet i fråga om apor för djurförsök. Yrkande 4 i motion 290 kan därmed antas bli i väsentlig mån tillgodosett inom en nära framtid.

Vad beträffar djurförsök i undervisningen har utskottet behandlat liknande frågor i betänkandet JoU 1979/80:1. Såvitt avser undervisningen i grundskolan och gymnasiet har påpekats att skolöverstyrelsens anvisningar innebär att plågsamma djurförsök inte får förekomma i skolan. Det skall tilläggas att lantbruksstyrelsen nyligen haft kontakter med skolöverstyrelsen angående vissa förhållanden rörande försöksdjursanvändningen i skolorna. Nya, detaljerade anvisningar för djurförsöken har därvid utarbetats och genom skolöverstyrelsens försorg tillställts samtliga rektorsområden.

När det gäller djurförsök i högskoleundervisningen bör framhållas att verksamheten omfattas av de allmänna bestämmelserna i djurskyddslagen – med undantag av bestämmelserna om tillståndsplikt i vissa fall – och dithörande författningar, ävensom den centrala försöksdjursnämndens och

de djurförsöksetiska nämndernas prövning. Av undervisningsplanerna framgår om djurförsök ingår i undervisningen eller ej. De lokala utbildningsplanerna och kursplanerna fastställs av resp. linjenämnd. Den som ej önskar delta i djurförsök kan söka dispens hos linjenämnden (jfr UbU 1982/83:23).

Enligt yrkande 8 i motion 290 bör den svenska regeringen verka för vissa skärpningar av den konvention om djurförsök som f. n. är under utarbetande i Europarådet. Framför allt bör regeringen agera för att i konventionstexten intas bestämmelser som helt förbjuder experiment som medför svår och långvarig smärta hos djuren.

Utskottet har erfarit att ett förslag till konventionstext i ämnet nyligen behandlats i Europarådets ministerkommitté. Sedan vissa medlemsländer föreslagit ändringar i konventionstexten har förslaget bordlagts. Det får enligt utskottets mening förutsättas att man från svensk sida fullföljer strävandena att även i internationella sammanhang flytta fram positionerna på djurskyddsområdet. Utskottet anser dock att man t. v. bör avvakta resultatet av det internationella förhandlingsarbetet och är inte berett att förorda någon framställning från riksdagen med den innebörd som anges i motionen.

Utskottet finner vidare ej skäl att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1294 av Kerstin Anér (fp), vari yrkas att socialstyrelsen ges i uppdrag att i ett produktregister över kosmetika införa uppgifter om vilka ämnen som testats på djur. Enligt uppgift har socialstyrelsen i juli 1983 av regeringen erhållit uppdrag att utarbeta förslag om märkning av kosmetiska preparat m. m. Ett sådant förslag bearbetas f. n. inom socialstyrelsens läkemedelsavdelning och kommer inom kort att remissbehandlas. Utskottet anser sig inte böra föregripa den fortsatta prövningen av socialstyrelsens förslag genom att nu föreslå något riksdagsuttalande angående den närmare inriktningen av verksamheten i fråga.

Forskning med anknytning till de areella näringarna, m. m.

I förevarande avsnitt i proposition 107 (s. 9 f.) framhålls att de nuvarande produktionsformerna inom jordbruket och trädgårdsnäringen fått vissa negativa effekter från samhällssynpunkt. Användningen av handelsgödsel har medfört ökad förorening av grund- och ytvatten och bidrar till försurningen av mark och vatten och till övergödning av vattendrag. Den omfattande användningen av bekämpningsmedel innebär risker från hälso- och miljösynpunkt. Den tillämpade brukningstekniken har ibland gått ut över naturvårdens intressen. I fråga om växtodlingen har framförts farhågor om att dagens odlingsformer på lång sikt kan försämra markens produktionsförmåga.

Inom animalieproduktionen har effektivitetssträvandena i stor utsträckning inriktats på teknisk utveckling för att spara arbetskraft samt på att genom avel och utfodring höja djurens avkastningsförmåga. Genom att inte i

tillräcklig omfattning beakta djurens naturliga beteende vid produktionens utformning har negativa effekter beträffande djurens hållbarhet och motståndskraft mot sjukdomar uppkommit. För att motverka produktionssjukdomar har vid utfodringen använts kemikalier som via livsmedlen kan inverka på människors hälsa. Våra kunskaper om hur produktionen bör utformas för att negativa effekter skall undvikas är otillräckliga.

Mot bl. a. nu angivna bakgrund framhålls att vi måste allvarligt överväga möjligheterna till sådana produktionsformer som med bibehållande av hög effektivitet motverkar dessa risker för hälsa och miljö. En samlad och medveten satsning på FoU-arbete rörande alternativ till dagens produktionsformer förordas.

Alternativen till dagens produktionsformer bör enligt jordbruksministern kännetecknas av att de bevarar markens produktionsförmåga och att de minimerar användningen av kemikalier. I sådana produktionssystem för växtodling bör strävan vara att kontrollera sjukdomar, skadegörare och ogräs med förebyggande åtgärder. Exempel på detta är att ta fram växtsorter som är resistent mot bl. a. skadegörare. Inom djurhållningen bör produktionstekniken inriktas på att minska sjukdomsfrekvensen genom bättre stallmiljöer. Därmed tillgodoses djurskyddet samtidigt som förutsättningar för bättre livsmedelskvalitet skapas.

För att kunna bedöma värdet av olika produktionsformer är det angeläget att utarbeta mätsystem som bättre än nu kan registrera långtidsförändringar i markens produktionsförmåga och samtidigt studera de processer som påverkar produktionsförmågan.

I dag råder stor osäkerhet om både de samhällsekonomiska och företagsökonomiska konsekvenserna av olika alternativa produktionsformer. Det är därför väsentligt att kartlägga konsekvenserna och effekterna för vår totala produktion av exempelvis en minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel i jordbruket. Därvid måste avkastningseffekterna och omställningskostnaderna studeras för såväl enskilda företag och regioner som jordbrukssektorn totalt.

Frågan om alternativa produktionsformer rymmer således inte endast naturvetenskapliga frågor utan även frågor av samhällsvetenskaplig natur. Det är viktigt att forskning rörande alternativa produktionsformer sker med tillämpning av denna helhetssyn.

Denna satsning på en integrerad forsknings- och utvecklingsverksamhet om alternativa produktionsmetoder på jordbrukets och trädgårdsnäringsens områden bör åstadkommas inom ett sammanhållet program. Huvudansvaret för att upprätta ett sådant program och att stödja FoU-verksamheten inom detta bör läggas på SJFR som bör samråda med bl. a. SLU och naturvårdsverket. Jordbruksministern kommer senare att föreslå regeringen att lämna SJFR ett sådant uppdrag.

I propositionen förutsätts att merparten av den FoU-verksamhet som ryms inom ett sådant program kommer att bedrivas vid SLU. Behovet av ökade kunskaper om alternativa produktionsformer kan dock inte tillgodoses

enbart genom medelstillskott. Det är därför nödvändigt att också befintliga resurser inom SLU i ökad utsträckning inriktas mot forskning rörande alternativa produktionsformer.

I ett avsnitt rörande virkesproduktionen erinrar jordbruksministern om skogens betydelse som råvarukälla i olika sammanhang och om dess funktion som miljö för rekreation och friluftsliv m. m. Mot bakgrund härav understryks skogsforskningens viktiga roll. Det är enligt propositionen bl. a. av stort intresse att studera de biologiska möjligheterna att öka virkesproduktionen dels genom att öka skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga, dels genom att öka användningen av virkessnåla processer. Det finns också skäl att pröva olika vägar att öka skogsmarksarealen. Stora insatser görs inom förnygringsforskningen.

I sammanhanget hänvisar jordbruksministern till att det inom ramen för energiforskningsprogrammet görs stora insatser på forskning om t. ex. skogsbränsleutvinning och energiskog. FoU-verksamheten inom detta ämnesområde behandlas ingående i bil. 9 till propositionen (industridepartementets verksamhetsområde).

I övrigt innehåller propositionen i denna del en genomgång av olika möjligheter att höja och förbättra skogsproduktionen. Genom bl. a. forskningsinsatser kan vi enligt jordbruksministern få underlag för beslut om den framtida utvecklingen. Varje ökning av kunskapen om skogen ökar sannolikheten att vi väljer den rätta vägen. Kraftiga förstärkningar av den grundläggande forskningen rörande skogsförnyring, skogsproduktion och markens långsiktiga produktionsförmåga föreslås därför.

Det är väsentligt att i skogsforskningen beakta att skogen har en mångsidig och vidsträckt betydelse vid sidan av funktionen som virkes- och energiråvaruproducent. Skogsforskningen har hittills varit inriktad på de skogliga åtgärdernas mest ändamålsenliga utformning från biologiska, tekniska och ekonomiska utgångspunkter, tillväxtprocessen i skogen och de faktorer som påverkar denna samt värdering av virkesproduktionen. Denna inriktning har varit naturlig och värdefull. Enligt jordbruksministrarnas mening bör emellertid ökade insatser inom skogsforskning göras för att finna produktionsformer som förenar önskemålen om att öka tillgången på virkes- och energiråvara och att förbättra möjligheterna att utnyttja skogen för andra väsentliga ändamål såsom t. ex. rekreation och friluftsliv.

Jordbruksministern kommer senare att föreslå regeringen att uppdra åt SJFR att upprätta ett långsiktigt program för skogsforskning med denna tvärvetenskapliga inriktning. Programmet bör utarbetas i samarbete med SLU, skogsstyrelsen och naturvårdsverket.

I ett avsnitt rörande livsmedelsforskning anförs bl. a. att det genom utredningen om svensk livsmedelsforskning pågår en översyn av hithörande frågor. Utredningen har lagt fram ett delbetänkande (SOU 1983:69), som f. n. remissbehandlas. Jordbruksministern avser att i annat sammanhang återkomma till regeringen i denna fråga.

Forskningen inom jord- och skogsbruket berörs i några följdmotioner till proposition 107, nämligen 2592 av Kerstin Anér (fp), 2613 av Lars Ernestam och Börje Stensson (båda fp), 2614 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m), 2615 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) och 2629 av Lars Werner m. fl. (vpk). Vidare behandlas framför allt de alternativa produktionsformerna i några fristående motioner, som utskottet funnit lämpligt att ta upp i detta sammanhang.

Enligt motion 2592 är det viktigt att ett forskningsprogram för alternativa jordbruksmetoder omfattar de olika integrerade odlingsmetoder som kallas biologiska, biodynamiska eller naturenliga. Dessa metoder karakteriseras av att hela verksamheten inom en jordbruksenhet läggs om och inte bara av att man t. ex. inför mera resistent växtsorter eller förbättrar stallmiljöerna.

I motion 2614 anför synpunkter till förmån för en mera nyanserad syn på konsekvenserna av ett högeffektivt jordbruk och en rationell animalieproduktion än den som kommit till uttryck i propositionen. Motionen synes dock i denna del ej syfta till något från propositionens förslag avvikande, konkret ställningstagande från riksdagens sida.

I motion 2615 understryks vikten av att det kombinerade jord- och skogsbrukets utvecklingsmöjligheter och problem uppmärksammas i forskningen. I det forskningsprogram som aviseras i propositionen bör särskilt beaktas produktionsmetoder som direkt kan användas i det konventionella jordbruket. Gällande effektivitetskrav i jordbrukspolitiken bör studeras i vad avser dess betydelse för kemikaliehantering, djurskydd m.m. En professur inom ämnesområdet alternativa produktionsformer bör vidare övervägas.

I motion 2629 föreslås åtgärder för att främja praktiska försöksprojekt inom alternativ odling. Intresset för sådana bruksformer har bl. a. visat sig genom att vissa kommuner uttryckt önskemål att få bli försökskommuner där jord- och skogsbruk kan bedrivas utan kemiska medel. Regeringen bör enligt motionen utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om en sådan försöksverksamhet.

Av vad som ovan redovisats rörande regeringens överväganden framgår att frågan om alternativa odlingsmetoder ägnats ingående uppmärksamhet i forskningspropositionen. Enligt vad jordbruksministern anförat kommer SJFR att erhålla i uppdrag att utarbeta ett sammanhållet program för forsknings- och utvecklingsverksamhet i ämnet i samråd med SLU och naturvårdsverket. Under anslaget till SJFR har beräknats medel för detta ändamål. Utskottet utgår från att de önskemål som framförts i de aktuella motionerna till stor del kommer att tillgodoses efter hand som den åsyftade FoU-verksamheten igångsätts och ger resultat som kan appliceras i praktisk tillämpning. Enligt utskottets mening finns ej anledning för riksdagen att på detta stadium göra något uttalande angående forskningsprogrammets uppläggning eller den närmare inriktningen av verksamheten i övrigt. Utskottet

föreslår att motionerna 2592 yrkande 3, 2615 yrkande 18 a) och b) samt 2629 yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

I anslutning till motion 2615 yrkande 18 a) kan tilläggas att det vid SLU:s lantbruksvetenskapliga fakultet pågår en icke obetydlig forskning rörande det kombinerade jord- och skogsbrukets möjligheter och problem.

Beträffande yrkande 18 c) i motion 2615 om inrättande av en professur i alternativa odlingsformer vill utskottet framhålla att regeringsförslaget innebär en satsning på forskarrekryteringen och på de s. k. mellantjänsterna inom angelägna ämnesområden. Härigenom skapas förutsättningar för en långsiktig kunskapsuppbyggnad, vilken först på längre sikt möjligen kan ge underlag för att inrätta t. ex. en professur inom ett visst ämnesområde. Med det anförda avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkande. Likaså avstyrker utskottet ett motsvarande yrkande i den fristående motionen 1841 av Birgitta Hambraeus och Pär Granstedt (båda c).

Den fristående motionen 2349 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) om ökad satsning på alternativa odlingsformer får anses i huvudsak tillgodosedd genom föreliggande förslag från regeringens sida. Även motion 2486 yrkande 9 av Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) om ett ekologiskt fungerande växtodlingssystem och satsning på resistensbiologisk forskning är i stor utsträckning tillgodosedd genom vad i propositionen anförts om alternativen till dagens produktionsformer. Motionerna påkallar ingen vidare åtgärd från riksdagens sida i denna del.

I anslutning till propositionens uttalanden om virkesproduktionen understryks i motion 2614 skogsnäringens stora betydelse för landets ekonomi och handelsbalans. Vidare är det enligt motionen angeläget att forskningen inriktas på sådana preparat som skyddar plantorna mot de insekter som finns i stora mängder på kalhyggarna. Sedan DDT förbjöds har skogsbruket inte haft något verksamt preparat av detta slag. Skogsvårdsåtgärder för att få fram högkvalitativt virke är angelägna, anför motionärerna vidare.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att behovet av ökade kunskaper om skyddet mot skadegörare och skadeorganismer i jord- och skogsbruket beaktats i propositionens avsnitt rörande långsiktig kunskapsuppbyggnad (bil. 6, s. 3-4). Beträffande skogsnäringens betydelse för landets ekonomi torde knappast några delade meningar föreligga. I propositionen har bl. a. understrukits värdet av att skogsforskningen kan ge ökade möjligheter att höja och förbättra skogsproduktionen. Behovet av ökade kunskaper om virkets kvalitet och vidareförädling har också framhållits. Det bör tilläggas att hithörande frågor också beaktats i en av riksdagen nyligen behandlad proposition om den högre skogliga utbildningen (prop. 1983/84:131, JoU 1983/84:33, rskr 1983/84:291). Att ytterligare understryka de frågor som tagits upp i motionen kan mot angivna bakgrund inte anses nödvändigt. Motionen avstyrks i motsvarande del.

Enligt motion 2613 måste frågan om försurningens negativa inverkan på

skogen ägnas större uppmärksamhet inom skogsforskningen än vad som föreslås i propositionen. Utskottet vill härvidlag påpeka att forskningen om försurningen och dess effekter på skogen är ett högt prioriterat ämnesområde i förevarande proposition (jfr nedan s. 29 f.). Enligt vad jordbruksministern anförst kommer naturvårdsverket att få i uppdrag att i samarbete med SLU, SJFR och SMHI m. fl. organ utarbeta ett samordnat program för försurningsforskningen. I detta sammanhang vill utskottet också hänvisa till sitt betänkande JoU 1983/84:29 om åtgärder mot försurningen, vari bl. a. redovisas vilka åtgärder som vidtagits nationellt och internationellt för att motverka de med försurningen sammanhängande skadorna på skogen. Motionen kan enligt utskottets mening inte läggas till grund för någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

I motion 1852 av Einar Larsson m. fl. (c), yrkande 2, förordas ökade forskningsinsatser inom vissa i motionen angivna ämnesområden. Härmed avses bl. a. de areella näringarnas utvecklingsmöjligheter i vidsträckt bemärkelse, jordbrukets miljöeffekter, alternativ odling m. m. Motionärerna uppehåller sig särskilt vid jord- och skogsbrukets möjligheter som producent av råvara för industrin som energiförbrukare m. m. En satsning på s. k. fytokemisk produktion skulle enligt motionen få en rad positiva effekter för miljö och naturresurshushållning, sysselsättning, energiförbrukning och bytesbalans m. m. Vissa jordbruksgrödor (s. k. energigrödor) liksom energiskogsodlingen är särskilt intressanta att studera. Möjligheterna att erhålla biprodukter från skogen, t. ex. terpentin och talloljeprodukter, bör uppmärksammas.

Enligt utskottets bedömning måste motionärernas önskemål i stor utsträckning anses tillgodosedda genom regeringens förslag rörande forsknings- och utvecklingsarbetet inom de areella näringarna, vilka i det föregående redovisats översiktligt. När det gäller jord- och skogsbrukets roll som energiproducent vill utskottet erinra om att dessa frågor faller inom ramen för energiforskningsprogrammet, såsom närmare framgår av bil. 9 i forskningspropositionen (industridepartementets verksamhetsområde). Energiforskningen och närliggande frågor behandlas ingående i nyssnämnda bilaga på s. 31–85. Bl. a. framhålls att ansträngningar bör göras för att fördjupa de biologiska kunskaperna om biobränslen inför produktion och användning i stor skala av dessa. De inhemska bränslena och däribland skogsbränslena tillhör de alternativ som snabbt kan ge värdefulla bidrag till oljeersättningen. I fråga om energiodling i jordbruket m. m. anförst att denna sannolikt kan få en relativt stor betydelse i det svenska energisystemet på lång sikt. Enligt propositionen bör vidare forsknings- och utvecklingsinsatser inom drivmedelsområdet stödjas. Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att motionen i nu aktuell del lämnas utan vidare åtgärd.

Under huvudrubriken Forskning med anknytning till de areella näringarna redovisas i propositionen även vissa överväganden rörande ämnesområdena

bioteknik, mät- och reglerteknik samt livsmedelsforskning (bil. 6 s. 16 ff.). Utskottet har ingen erinran mot vad som i dessa sammanhang anförts. Vad beträffar livsmedelsforskningen förutsätter utskottet att anslagsbeviljande myndigheter, t. ex. Styrelsen för teknisk utveckling (STU), i avvaktan på den utredning om svensk livsmedelsforskning som pågår (se prop. s. 19), liksom hittills satsar bl. a. på livsmedelsforskningen.

Odling av fisk och skaldjur m. m.

Som inledningsvis anförts lämnas i proposition 10 om svensk havsresursverksamhet (bil. 5 jordbruksdepartementet) för riksdagens kännedom en redogörelse för överväganden om odling av fisk och skaldjur samt om vissa resurser för marin forskning. I proposition 1983/84:107 om forskning redovisas regeringens överväganden om forskning och utvecklingsverksamhet beträffande fisk- och skaldjursodling. I propositionen föreslås att anslag till denna FoU-verksamhet utgår under anslagstitlarna G 1. Sveriges lantbruksuniversitet och G 6. Skogs- och jordbrukets forskningsråd. En personlig professur i vattenbruk föreslås inrättad vid lantbruksuniversitetet för Hans Ackefors.

Bakgrund

Forskningsrådsnämnden (FRN) och delegationen för samordning av havsresursverksamheten (DSH) tillsatte hösten 1980 en särskild styrgrupp för vattenbruk för att närmare precisera problemen och utreda förutsättningarna för en positiv utveckling av ett svenskt vattenbruk. FRN och DSH överlämnade den 26 november 1982 rapporten (82:14) Vattenbruk för Sverige. Förslagen i båda propositionerna grundar sig i betydande utsträckning på FRN:s och DSH:s utredning.

Odling av fisk för utplantering sker sedan länge för att tillgodose såväl yrkesfiske som fritidsfiske. Syftet med odling av denna s. k. sättfisk är att genom utplanteringar förstärka befintliga fiskbestånd, att kompensera för skador på fiskbestånd som uppstått till följd av olika slag av ingrepp i miljön samt att öka produktionen av fisk genom att sätta ut arter som tidigare inte har förekommit i ett visst vatten. Utsättning och inplantering av odlad fisk i olika vattenområden har under decennier varit den helt dominerande fiskevårdsmetoden i vårt land.

Under senare år har intresset ökat väsentligt för konsumtionsodling, framför allt för kassodling av regnbåge och repodling av musslor.

Odling i vatten av organismer avsedda för andra ändamål än de nu nämnda sker i ökande utsträckning utomlands. Ett exempel är odling av alger för framställning av kemikalier till bl. a. livsmedelsindustrin. Intresset härför ökar även i vårt land.

I proposition 10 erinras om att odlingen av fisk genomgått en snabb

utveckling under senare år. Den samlade världsproduktionen kommer enligt vad FAO förutspår att uppgå till 12 miljoner ton år 1985 och 30 miljoner ton vid sekelskiftet. I Norden odlades år 1981 ca 50 000 ton fisk och musslor. Den svenska produktionen år 1983 beräknades enligt propositionen uppgå till ca 3 000 ton regnbåge och ca 3 000 ton musslor.

Konsumtionsodling av fisk och skaldjur kan bedrivas i både stora och små anläggningar. Odlingarna kan ha stor betydelse för sysselsättningen i glesbygd, inte minst i bygder med traditionell fiskarbefolkning.

I proposition 10 framhålls att en ökad konsumtionsodling kommer att innebära ökade krav på rationell och sammanhållen marknadsföring. Den bör även inordnas planmässigt t. ex. inom ramen för den fysiska planeringen. Forskning och utvecklingsarbete på området bör samordnas med den FoU-verksamhet som bedrivs för yrkesfiskets behov.

Jordbruksministern anser att det inte är vare sig lämpligt eller möjligt att göra en åtskillnad mellan statsmakternas riktlinjer och övergripande insatser för traditionellt yrkesfiske å ena sidan och fisk- och skaldjursodling för konsumtion å den andra. Enligt hans mening bör sambandet mellan verksamheterna och det sätt på vilket de kompletterar varandra komma till uttryck även i förordningen (1976:286) med instruktion för fiskeristyrelsen och statens lokala fiskeriadministration. Dessa myndigheter bör sålunda ha det övergripande ansvaret för verksamheten på området.

Utskottet vill för sin del betona värdet av att samlade insatser nu görs för att främja odling av fisk och skaldjur för konsumtion i Sverige. Vårt land har varit föregångsland när det gäller odling av bl. a. vandringsfisk för utsättning, medan konsumtionsfiskodlingen hittills varit av relativt liten omfattning. Den svenska fisk- och skaldjursmarknaden torde ha utrymme för en betydande produktionsökning inom landet. F. n. orsakar importen av fisk och skaldjur ett stort handelsunderskott. Fiskeexporten utgörs nästan helt av oförädlad sill, strömming och torsk och sker till låga priser. Som jordbruksministern anför finns det gynnsamma förutsättningar för en ökad fisk- och skaldjursodling i Sverige. Erfarenheterna utomlands visar att det är möjligt att erhålla en snabb utveckling på detta område. I vårt land är tillgången på vatten för odling förhållandevis god. Vi har erfarenheter av fisk och fiskhantering genom det yrkesfiske som bedrivs, det finns goda kunskaper om vilka miljöskyddshänsyn som bör tas och inte minst ett starkt intresse bland befolkningen för verksamheten.

Utskottet ansluter sig även i övrigt till de allmänna överväganden som redovisas beträffande odling av fisk och skaldjur i proposition 10.

I FRN/DSH:s vattenbruksrapport föreslås att ett särskilt vattenbruksråd organiseras för att säkerställa en framgångsrik utveckling av näringen under en övergångstid. När vattenbruket etablerats som en ny näring borde enligt förslaget ansvaret för näringens fortsatta utveckling läggas på en förvaltningsmyndighet resp. på en central forskningsenhet.

Rune Torwald m. fl. (c, m, fp) yrkar i motion 511 att regeringen inrättar ett

vattenbruksråd under en övergångstid med uppgift att stimulera till ökat vattenbruk.

Jordbruksministern uttalar emellertid i propositionen att han, i likhet med de flesta remissinstanser, anser att något vattenbruksråd enligt förslaget inte behövs.

Utskottet ansluter sig till jordbruksministerns uppfattning att fiskeristyrelsen och den lokala fiskeriadминистраtionen bör ha det övergripande ansvaret för verksamheten på området. Ansvaret för samordning av forskningen och utvecklingsverksamheten på området bör, som närmare redovisas på s. 24, läggas på skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR). Motionen avstyrks sålunda såvitt nu är i fråga (yrkande 1).

Tillståndsprövning

Enligt gällande rätt krävs tillstånd för odling av fisk och skaldjur enligt flera olika lagar. Vattenlagen, VL (1983:291), är tillämplig på uppförandet av en anläggning i vatten, medan användningen av anläggningen kan falla under miljöskyddslagen, ML (1969:387). Tillstånd krävs vidare enligt 35 § fiskeriförordningen (1982:126) och strandskyddsbestämmelserna i 16 § naturvårdslagen (1964:822).

I olika sammanhang har påpekats att den omfattande tillståndsprövningen utgör en börda såväl ekonomiskt som administrativt för den som vill starta en fisk- eller musselodling.

Frågan har uppmärksammats av riksdagen vid olika tillfällen. Utskottet framhöll sålunda vid behandlingen av proposition 1981/82:130 om ny vattenlag (JoU 1982/83:30) att det är angeläget att fiskodling och liknande verksamhet inte hindras genom ett administrativt regelsystem som är onödigt komplicerat. Utskottet förutsatte att regeringen skulle återkomma med förslag till åtgärder som befinner nödvändiga för att bl. a. åstadkomma ett enhetligt och rationellt provningssystem. Hösten 1983 bemyndigade riksdagen regeringen att besluta om föreskrifter om avgift för kostnader i samband med tillståndsprövning och tillsyn enligt ML. I samband därmed framhöll utskottet att det bör vara möjligt att utforma de närmare avgiftsbestämmelserna så att avgifterna inte lägger orimliga bördor på och därigenom förhindrar uppkomsten av exempelvis sådan verksamhet som vattenbruk (prop. 1983/84:40 bil. 7, JoU 1983/84:15).

I proposition 10 anför jordbruksministern att strävan bör vara att förenkla tillståndsprövningen i anslutning till fisk- och skaldjursodling. I en lagrådsremiss har regeringen sedermera föreslagit lagändring varigenom provning av fisk- och skaldjursodlingar enligt VL icke längre blir obligatorisk. Samtidigt förordas att provningen enligt ML beträffande musselodlingar inskränks till anmälningsplikt när det gäller mindre anläggningar. För större musselodlingar bör tillståndsplikten kvarstå. Enligt lagrådsremissen avser regeringen också att se över frågan om provningen enligt ML av fisk- och kräftdjursod-

lingar. Därvid kommer även att redovisas om det går att bättre samordna prövningen av musselodlingar enligt ML med tillståndsprövningen av fiskeristyrelsen enligt 35 § fiskeriförordningen.

I flera motioner yrkas att regeringen koncentrerar tillståndsprövningen för fisk- och musselodlingar till länsstyrelserna. Yrkanden härom framställs i motionerna 511 av Rune Torwald (c, m, fp) yrkande 2, 1029 av Christer Eirefelt m. fl. (fp) yrkande 1, 1034 av Kurt Hugosson m. fl. (s) yrkande 3 samt 2486 av Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) yrkande 11.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning, att tillståndsprövningen för odlingar av fisk och skaldjur bör förenklas. Utskottet vill samtidigt understryka nödvändigheten av att garantier så långt möjligt ges, att förorening av vatten från dylika odlingar begränsas genom lämplig lokalisering av verksamheten och en förbättrad odlingsteknik. Som jordbruksministern framhåller är det vidare nödvändigt att lokaliseringen av odlingar noggrant avvägs mot anspråk från andra intressen. Endast härigenom kan odlingsverksamheten ges den stabila struktur som är nödvändig för en positiv och långsiktig utveckling.

Som framgår av den lämnade redovisningen har regeringen för avsikt att föreslå ändringar beträffande prövningen enligt VL och ML av fisk- och skaldjursodlingar. Syftet med motionerna synes därigenom i väsentlig utsträckning komma att tillgodoses inom en nära framtid. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden här berörda motionsyrkanden.

Fisksjukdomsbekämpning

I proposition 10 betonas att fisksjukdomsbekämpning har grundläggande betydelse för odling av fisk. Lantbruksstyrelsen har ansvaret för skyddet mot smittsamma djursjukdomar. Den fiskhälsokontroll som bedrivs är frivillig och sköts av statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) som enligt sin instruktion bl. a. skall medverka i förebyggande och bekämpning av djursjukdomar. Jordbruksministern framhåller att skyddet mot fisksjukdomar bör förbättras och vidgas till att omfatta även skaldjur. Det kan ske inom ramen för den verksamhet som bedrivs av befintliga organ och finansieras av odlarna själva.

I motion 511 (c, m, fp) framhålls, med hänvisning till ett yttrande av fiskeristyrelsen, att samtliga fiskodlingar där fisk för utsättning eller vidare uppfödning produceras i landet bör vara anslutna till en obligatorisk fiskhälsokontroll. Regeringen bör enligt motionen tillse att en sådan fiskhälsokontroll anordnas.

Utskottet vill för sin del framhålla det angelägna i att en effektiv fiskhälsokontroll upprätthålls. Med tanke på risken för spridning av smittsamma fisksjukdomar genom leveranser av levande fisk från sättfiskodlingar bör dessa anläggningar underkastas en fortsatt noggrann övervakning. Utskottet har ingen erinran mot regeringens ställningstagande i nu berört

avsnitt. En sådan organiserad kontrollverksamhet som föreslås av fiskeristyrelsen är angelägen. Det bör dock, som jordbruksministern framhåller, ankomma på odlarna själva att ta initiativ till detta. Motion 511 avstyrks såvitt nu är i fråga (yrkande 4).

Statligt stöd till odlingsföretag

F. n. lämnas glesbygdssöd och stöd från de regionala utvecklingsfonderna till verksamhet med fisk- och skaldjursodling. I viss utsträckning kan också fiskeristyrelsen bevilja statligt stöd. Det krävs enligt jordbruksministern ytterligare underlag för bedömning av om det finns behov av en förändring och samordning av de statliga stöden till fisk- och skaldjursodling.

I utredningsrapporten föreslås att särskilda vattenbrukslån ställs till förfogande, konstruerade på samma sätt som fiskerilånen. Förslag om inrättande av dylika lån framförs i tre motioner. Enligt motion 511 (c, m, fp) bör avskrivningslån till hyggliga villkor ställas till vattenbrukares förfogande (yrkande 5). Ett liknande yrkande framställs i motion 1292 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c). Kurt Hugosson m. fl. (s) framhåller i motion 1034 att ett ytterligare fördröjande av frågan om speciell låneform för odlare kommer att fördröja hela utvecklingen i branschen med minst två odlingssäsonger. De föreslår därför en skyndsam utredning om formerna för speciella vattenbrukslån med speciellt härför avdelade medel (yrkande 5).

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att det ännu är för tidigt att ta ställning till hur ett eventuellt stöd av det slag utredningsförslaget innebär bör vara utformat. Ett ställningstagande bör bygga på en utvärdering av de övriga insatser som har gjorts och görs i dag. Utskottet finner mot den bakgrunden motiverat att, som jordbruksministern anfört, fiskeristyrelsen ges i uppdrag att närmare utreda dessa frågor. De motionsyrkanden som nu är i fråga avstyrks med hänvisning till vad utskottet anfört.

Forskning

I proposition 10 om svensk havsresursverksamhet betonar jordbruksministern att en samordnad ökad satsning på forskning och utveckling i fråga om odling av fisk, skaldjur och andra organismer bör ske inom ramen för befintliga institutioner. I proposition 107 om forskning framhåller han att utvecklingen på detta område måste ske i kontrollerade former och bygga på ett breddat och fördjupat kunskapsunderlag. Forskning och utveckling inom flera områden kommer under de närmaste åren att vara av avgörande betydelse för odlingens framtida resultat. Jordbruksministern förordar mot bakgrund härav att ytterligare statliga insatser görs på FoU främst rörande fisk- och skaldjursodling.

FoU-verksamheten på odlingsområdet bör syfta till en uppbyggnad av en biologiskt grundad helhetkunskap om skilda produktionsåtgärders effekter

i syfte att förena kraven på hög produktivitet och god resurshushållning. Den bör också utveckla kunskaper så att näringen skall kunna bedrivas på ett från miljösynpunkt riktigt sätt. För att höja avkastningen behövs ökade kunskaper. Likaså krävs ökade kunskaper om odlingens ekonomiska förutsättningar och om marknadsföring.

I forskningspropositionen betonas det angelägna i att FoU-verksamheten i fråga om odling av fisk och skaldjur samordnas. Ansvaret för denna uppgift bör lämpligen läggas på skogs- och jordbrukets forskningsråd, SJFR, som således bör tilldelas huvuddelen av de medel som nu anvisas för ökade insatser. Till forskningsrådet bör knytas en särskild ledningsgrupp med sakkunskap på området. Ledningsgruppen bör bestå av företrädare för SJFR, lantbruksuniversitetet, fiskeristyrelsen och naturvårdsverket. En viss del av de nya resurserna bör anvisas direkt till lantbruksuniversitetet där forskning redan bedrivs på förevarande område. En tjänst som professor i ekologisk zoologi med särskild inriktning på vattenbruk föreslås inrättad vid lantbruksuniversitetet den 1 januari 1985. Tjänsten bör vara personlig för Hans Ackefors, professor i ekologisk zoologi vid Stockholms universitet. Jordbruksministern framhåller i sammanhanget att han anser styrgruppens arbete, som letts av Ackefors, vara mycket värdefullt. Förslag om medelsanvisning för nu nämnda uppgifter framläggs under resp. anslagsrubriker – G 1. Sveriges lantbruksuniversitet och G 6. Skogs- och jordbrukets forskningsråd.

I motion 511 av Rune Torwald m. fl. (c, m, fp) yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 3) att riksdagen begär att regeringen tar initiativ för att bygga upp ett tvärvetenskapligt kontaktnät mellan forskningsinstitutioner som arbetar med frågor med anknytning till vattenbruk.

Utskottet har ingen erinran mot de överväganden som redovisas i propositionen beträffande utvecklingen av FoU-verksamheten kring vattenbruk. Genom att lämpliga befintliga resurser – vid lantbruksuniversitetet, statens veterinärmedicinska anstalt, fiskeristyrelsens laboratorier och försöksanstalter samt vid andra institutioner och inom den privata industrin – i första hand utnyttjas behöver nya ekonomiska resurser inte i onödan tas i anspråk för administration, utrustning etc. Utrymme ges därmed bl. a. för inrättande av en personlig professur för Hans Ackefors. Förslaget i motion 511 om ett tvärvetenskapligt kontaktnät kommer enligt utskottets mening i allt väsentligt att kunna tillgodoses inom den organisation av FoU-verksamheten som redovisats ovan. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandet påkallas således icke.

Fältstationer

Utredningen har föreslagit inrättande av tre avelsstationer: en i anslutning till den befintliga anläggningen i Kälarne i västra Jämtland, en i östra Sverige för söt- och bräckvatten och en i västra Sverige med inriktning på avel av marina arter.

I olika motioner framställs förslag om anläggande av regionala fält- och forskningsstationer resp. förstärkning av finansieringen av fiskeristylens fiskeristation i Kälärne. Gunnar Olsson m. fl. (s) yrkar i motion 451 att en fältstation för vattenbruk förläggs till Värmland. Enligt motionärerna finns där de bästa förutsättningarna för att pröva nya metoder för vattenbruk i sötvatten. Bl. a. finns i Värmland flera tiotal stammar av storöring som är mer eller mindre hotade, men som kan ha stort potentiellt värde för ett utvecklat vattenbruk. Ett närbesläktat yrkande framställs i motion 2616 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (båda c). Motionärerna framhåller bl. a. att Västeuropas största sötvattensmagasin, Vänern, är värdefullt både genom sin naturliga produktionsförmåga, genom att fungera som genbank och livsmiljö för främst lax och öring, och genom att användas för exklusivt sportfiske. – Marianne Ståhlberg och Nils-Olof Gustafsson (båda s) hävdar i motion 2352 att de medel som står till förfogande för fiskeristylens fiskeristation i Kälärne inte förslår att täcka den nyttiga och kvalificerade forskning kring fiskodling och fiskvård som stationen i och för sig har kapacitet att utföra och som borde ges hög prioritet. Motionärerna anser att fiskeristylens vattenavgiftsmedel bör utnyttjas för finansiering av denna forskning. – I motion 2621 av Gunhild Bolander m. fl. (c, s, m) anförs att en fältstation på Gotland för experimentellt vattenbruk, speciellt odling av kräftdjur, har tagits i bruk redan år 1981. Arbetena drivs av forskare från Stockholms universitet. Motionärerna föreslår att en planerad utbyggnad av ett vattenbrukslaboratorium på Gotland blir en gemensam fältstation för Stockholms universitet och lantbruksuniversitetet.

Utskottet får erinra om att, som framhållits i det föregående, skogs- och jordbrukets forskningsråd avses fastställa ett program för forskningen inom vattenbruksområdet. Verksamheten bör i enlighet med jordbruksministerns förslag organiseras huvudsakligen inom områdena avelsmetodik, näringsfysiologi och utfodring, fisksjukdomar, odlingsteknik, miljöeffekter, beredning samt distribution och marknadsföring. Enligt utskottets mening är det, när det särskilt gäller avel för konsumtionsodling av laxartad fisk, angeläget att ett ökat arbete läggs ned på fiskslag av god kvalitet som av ålder utvecklats i inhemska vatten och som smak- och kvalitetsmässigt har bättre förutsättningar i vårt land än importerade fiskarter. Som framhållits i det föregående bör i första hand befintliga forskningsresurser utnyttjas för vattenbruksforskningen. Utskottet utgår därvid från att fiskeristylens fiskeristation utnyttjas till full kapacitet. I den mån nya fältstationer kommer att erfordras torde det ankomma på SJFR och dess styrgrupp att ta initiativ till sådana. Riksdagen har enligt utskottets mening icke anledning att f. n. närmare ange prioriteringsgraden av olika forskningsstationer. Utskottet avstyrker således motionerna 451, 2352, 2616 och 2621.

Fiskeristyreliens laboratorier

Fiskeristyreliens är central förvaltningsmyndighet för ärenden angående fiskerinäringen, fritidsfisket och fiskevärden. Till den centrala förvaltningsmyndigheten hör bl. a. ett havsfiskelaboratorium i Lysekil och ett hydrografiskt laboratorium i Göteborg. Havsfiskelaboratoriet skall utföra praktiska och vetenskapliga undersökningar och försök på havs- och kustfiskets områden såsom fiskeribiologiska, produktionsbiologiska och andra undersökningar som främjar ett rationellt nyttjande och vård av vattnens levande tillgångar. Hydrografiska laboratoriet skall svara för praktiska och vetenskapliga undersökningar av vattnens fysikaliska och kemiska egenskaper i havs- och kustområden av intresse för svenskt fiske.

I proposition 10 om havsresursverksamheten lämnas en redogörelse för olika utredningsförslag som rör fiskeristyreliens laboratorier. Därav framgår bl. a. att statskontoret i en rapport (1982:34) Havsforskningens resurser och organisation har föreslagit att havsfiskelaboratoriet i Lysekil samlokaliseras med den av Vetenskapsakademien ledda Kristinebergs marinbiologiska station utanför Lysekil. I rapporten föreslås även att merparten av fiskeristyreliens hydrografiska laboratorium sammanförs med den hydrologiska och oceanografiska avdelningen inom Sveriges meteorologiska och hydrografiska institut, SMHI, under SMHI:s huvudmannaskap. Jordbruksministern framhåller i propositionen att det fortfarande råder osäkerhet om hur den framtida utformningen av fiskeristyreliens laboratorieverksamhet bör vara. Numera har regeringen tillkallat en särskild utredare för att utreda frågan om fiskeristyreliens framtida organisation (Dir. 1984:13). Uppdraget innefattar såväl styrelsens centrala ledningsfunktion och laboratorierna som den lokala fiskeriadминистраtionen.

Synpunkter på fiskeristyreliens laboratorier, deras lokalisering och vikten av att de frågor som nu belysts i flera utredningar snarast får en lösning, lämnas i ett antal motioner. Rune Torwald m. fl. (c, m) framhåller i motion 510 att utredningen om behovet av laboratorier m. m. bör ske i intim kontakt mellan statskontoret, DSH och berörda enheter. Kurt Hugosson m. fl. (s) yrkar i motion 1034 att laboratorieresurserna för hydrografi bör bibehållas i Västsverige oberoende av vem som slutligen blir huvudman för hydrografi-verksamheten (yrkande 2). Regeringen bör enligt motionen vidare uppmanas att snarast fatta principbeslut om en samlokalisering i Lysekils kommun av Kristinebergs marinbiologiska station och fiskeristyreliens havsfiskelaboratorium (yrkande 4). Enligt motion 2351 av Kenth Skårvik och Kerstin Ekman (båda fp) bör riksdagen uttala sig för att fiskeristyreliens havsforskningslaboratorium i Lysekil även i fortsättningen skall kvarligga i Lysekil (yrkande 1). Motionärerna anser även att ett samarbete för framtiden med Kristinebergs marinbiologiska station bör undersökas (yrkande 2). Slutligen begär Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c) i motion 2599 att fiskeristyreliens havsfiskelaboratorium i Lysekil skall bibehållas samt att

regeringen tar initiativ till samordning av fiskeristyrelsens och Vetenskapsakademiens verksamheter när det gäller lokaler m. m. så att planerna på ny- och ombyggnader av lokaler snarast kan påbörjas. Enligt sistnämnda motion finns det f. n. inga skäl som talar för en flyttning av resurser från västkusten medan många skäl talar för ett bibehållande av resurserna där de redan finns.

Utskottet erinrar om att frågan om laboratoriernas förläggning nu är föremål för överväganden inom ramen för den utredning av fiskeristyrelsens verksamhet som redovisats i det föregående. Utredningen skall enligt sina direktiv arbeta snabbt och redovisa uppdraget senast den 1 augusti 1984. Utskottet utgår från att den fortsatta beredningen av frågan därefter sker med all möjlig skyndsamhet. I övrigt finner utskottet icke skäl föreligga för riksdagen att under pågående utredning göra något uttalande om de frågor som tas upp i motionerna. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena i fråga.

Anslagsfrågor

I anslutning till behandlingen av forskningspropositionens allmänna överväganden i det föregående har utskottet delvis berört även regeringens förslag om medelsanvisningar under nionde huvudtiteln. Utskottet tillstyrker förslagen, såvitt avser följande punkter:

F 16. Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder.

G 1. Sveriges lantbruksuniversitet (nytt anslag), G 2. Lokalkostnader vid Sveriges lantbruksuniversitet (nytt anslag).

G 6. Skogs- och jordbrukets forskningsråd.

Beträffande anslaget H 6. Miljövårdsforskning hänvisas till utskottets överväganden i det följande under rubriken Anslag till miljövårdsforskning, m. m.

Miljövårdsforskning

I den allmänna delen av forskningspropositionen (bil. 6 s. 18 ff.) redogörs för vissa överväganden angående miljövårdsforskningens organisation och inriktning. Dessa överväganden redovisas närmare i det följande i anslutning till motionsbehandlingen.

Under punkt H 6. Miljövårdsforskning (s. 32–34) har regeringen vidare föreslagit riksdagen att till Miljövårdsforskning för budgetåret 1984/85 anvisa ett reservationsanslag av 52 732 000 kr. Anslagsfrågan behandlas i det följande under rubriken Anslag till miljövårdsforskning m. m.

Forskningens organisation och inriktning

Miljövårdsforskningens organisation och inriktning berörs i några följdmotioner till forskningspropositionen. Enligt motion 2514 av Arne Anders-

son i Ljung m. fl. (m) bör försurningsforskningen ges hög prioritet, bl. a. med hänsyn till den stora betydelse som skogsbruket har för svensk ekonomi. Vidare föreslår motionärerna att naturvårdsverkets omedelbara ansvar för miljövårdsforskningen överförs på andra organ, i första hand högskolorna och naturvetenskapliga forskningsrådet m. fl. Den grundläggande forskningen inom miljövården bör ges ökad prioritet i förhållande till regeringens förslag. Liknande synpunkter framförs i motion 2635 av Ulf Adelsohn m. fl. (m).

Utskottet vill till en början fästa uppmärksamheten på att forskningspropositionens förslag innebär en förstärkning av den grundläggande och långsiktiga forskningen i relation till den mer kortsiktigt inriktade sektorsforskningen. För att de akuta miljöproblemen skall kunna lösas är det emellertid, som jordbruksministern anfört, nödvändigt att ge ökade medel till en målinriktad forskningsverksamhet rörande olika miljöfrågor. Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att huvudansvaret för att initiera, prioritera och samordna den målinriktade forskningen om de centrala miljöfrågorna också i fortsättningen bör ligga på naturvårdsverkets forskningsnämnd. Närheten till den centrala miljövårdsadministrationen bör underlätta såväl prioritering av insatser till angelägna områden som förmedlingen av forskningsresultaten till beslutsfattare och andra avnämare. Genom den vetenskapliga granskningen av projekten och genom att forskningen till huvudsaklig del utförs vid universitet och högskolor i nära anslutning till grundforskningen bör också forskningens kvalitet kunna säkerställas. Som framgår av jordbruksministerns uttalanden innebär den förordade ordningen inte att man utesluter en nödvändig anpassning av organisationsstrukturen till nya situationer. En fortlöpande utvärdering av forskningens kvalitet avses vidare äga rum, varvid ett fortsatt samarbete förordas med bl. a. naturvetenskapliga forskningsrådet. Utskottet instämmer i regeringens överväganden angående miljövårdsforskningens organisation och avstyrker motionerna 2635 och 2614 i motsvarande del. Beträffande önskemålen i sistnämnda motion om prioritering av försurningsforskningen hänvisas till utskottets redovisning och överväganden i det följande (s. 29 f.).

Enligt motion 2615 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkande 18 d) är det angeläget att en översyn av forskningen på miljö- och naturresursområdet snarast kommer till stånd. Forskningens starka bundenhet till naturvårdsverket bör enligt motionen omprövas. Ett huvudalternativ bör vara att inrätta ett från verket fristående forskningsråd enligt samma mönster som gäller för bl. a. jord- och skogsbruket. Med hänvisning till vad utskottet nyss anfört om forskningens organisation avstyrker utskottet motionen i den delen. I övrigt innehåller motionen i denna del synpunkter på miljöforskningens inriktning och på de internationella miljöproblemen. Motionen kan i detta hänseende anses delvis tillgodosedd genom bl. a. propositionens förslag om förstärkning

av den grundläggande forskningen och uttalandena om det internationella forskningssamarbetet.

Försurning och skogsskador

I sex motioner väcks frågor som hänger samman med forskning om försurningen och dess samband med bl. a. skador på skogen.

I motion 840 framhåller Eric Hägelmark (fp) att påtagliga bevis har konstaterats på att den s. k. skogsdöden börjat slå till mot skogarna i Blekinge. Skadorna uppkommer snabbt. Avverkning av skogen måste ske i förtid, vilket innebär produktionsbortfall. Det gäller att så snart som möjligt kartlägga och försöka få klarhet i orsakerna, så att man får ordentliga möjligheter att möta den hotande faran beträffande orsakerna. Bertil Måbrink och Jörn Svensson (båda vpk) anför i motion 842 att försurningen med skrämmande fart har förorsakat skador på skogen i södra Sverige, inte minst i Blekinge. Där är också behovet av forskarinsatser som störst. Motionärerna anser därför att en forskningsstation skall etableras i Ronneby för olika miljöskador på skog och skogsmark.

I kommittémotion 1816 framhåller Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) att Sveriges forskningskompetens på området försurningsskador i skog bör förstärkas. Forskningsinsatserna här bör prioriteras. Samverkan med andra länder med forskningstradition på området bör etableras. Riksdagen bör hos regeringen begära åtgärder i detta syfte. Enligt motion 2336 av Anders Högmark och Birgitta Källman (båda m) bör forskningen kring försurningsfrågorna ges hög prioritet. Likaså bör FoU-insatser göras för att få fram bättre rökgasreningsteknik.

I motion 1839 yrkar Stina Gustavsson och Rune Gustavsson (båda c) att forskningsmedel anslås för att klarlägga försurningens inverkan på flora och fauna.

Frågan huruvida lövskogen har större motståndskraft mot luftföroreningar och försurning än granen bör enligt motion 2119 av Per Stenmarck m. fl. (m), yrkande 1, bli föremål för närmare utredning. Lövträden kan bli räddningen till dess luftföroreningarna bringats under kontroll, anser motionärerna. De anser även att staten bör satsa på forskning om lövträdsvirket och på skogsträdsförädling för att man skall kunna finna nya användningsområden för virket och därigenom förbättra lövskogsbrukets ekonomi (yrkande 2).

Utskottet har under innevarande riksmöte ägnat försurningsfrågorna ingående uppmärksamhet. Under höstsessionen behandlades ämnet med anledning av motioner i frågan (JoU 1983/84:2). Under vårsessionen har försurningsfrågorna tagits upp i två andra sammanhang, nämligen dels i samband med budgetbehandlingen av anslaget Åtgärder mot försurningen (prop. 1983/84:100 bil. 11 H 12, JoU 1983/84:29, rskr 1983/84:273) dels med anledning av proposition 1983/84:158 om vissa kolfrågor (JoU 1983/84:28). Under budgetbehandlingen anordnade utskottet en hearing varvid represen-

tanter för flera berörda verk och forskningsinstitutioner redovisade sin syn på förurningen, dess orsaker och verkningar samt även forskningssituationen. Därvid uppmärksammades särskilt de skador som under den senaste tiden konstaterats på skogen i främst södra och sydvästra Sverige. Utskottet framhöll i betänkandet (JoU 29) att det ser allvarligt på de skador som konstaterats på skogen. I det sammanhanget gav riksdagen regeringen till känna vad utskottet anfört om vikten av att inventeringar så snart som möjligt genomförs för att lägga en grund för framtida bedömningar av utvecklingen av skogens tillstånd. Genom omdispositioner inom oförändrad medelsram borde det således vara möjligt att genomföra en planerad genomgång av fasta ytor över hela riket som påbörjats i anslutning till riksskogstaxeringen.

Regeringen lämnar en ingående redogörelse för forskningsläget kring förurningsskador och skogsskador i forskningspropositionen. Som jordbruksministern framhåller har forskningen kring förurningen pågått sedan 1960-talet. Medan intresset ursprungligen knöts till svavlets transport över gränserna och därav föranledda effekter på vegetation, mark och vatten betonas nu alltmer behovet av kännedom om skogstillstånd och skogsskador. En betydande forskning om luftföroreningarnas effekter på skog och mark har bedrivits under de senaste åren. Orsakssambanden är dock mycket komplicerade. Svaveldioxid, kväveoxider, ozon och andra föroreningar har en rad både direkta och framför allt indirekta effekter. Utskottet finner liksom jordbruksministern att det är angeläget att forskningen rörande dels luftföroreningarnas direkta effekter, dels deras effekter genom markförsämring intensifieras. Självfallet måste också förurningens effekter i övrigt på människorna, i miljön och på olika material uppmärksammas. De åtgärder för en intensifiering av forskningen som sålunda redovisats är enligt utskottet ägnade att i allt väsentligt tillgodose syftet med motionerna 840 såvitt nu är i fråga (yrkande 2), 1816 (yrkande 5) och 2336 (yrkande 2). Kravet i sistnämnda motion på FoU-insatser för bättre rökgasreningsteknik kan besvaras genom en hänvisning till vad statsrådet Dahl i forskningspropositionen (bilaga 9) anger som målet för delprogrammet om förbränningsanläggningar inom energiforskningsprogrammet, nämligen att åstadkomma en effektiv förbränning av fasta bränslen under iakttagande av höga miljökrav. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av de här aktuella motionsyrkandena påkallas alltså inte.

Genom att regeringen som förutses i propositionen ger naturvårdsverket i uppdrag att i samarbete med övriga berörda forskningsinstitutioner och organ utarbeta ett samordnat program för förurningsforskningen säkras förutsättningarna för att forskningen samordnas även regionalt. Enligt utskottets mening bör riksdagen icke i detta sammanhang uttala sig beträffande eventuellt inrättande av nya forskningscentra. Mot den bakgrunden avstyrks motion 842.

När det gäller yrkandet i motion 1839 om förurningens inverkan på flora

och fauna får utskottet framhålla att sådan forskning torde komma att prioriteras inom en av naturvårdsverket planerad satsning på forskning rörande restbiotopers betydelse för fauna och flora. Därigenom bedöms motionens syfte såvitt nu är i fråga (yrkande 3) vara tillgodosett och någon ytterligare riksdagens åtgärd således ej påkallad.

Även den fråga som väckts i motion 2119 (m) om lövträdens förmåga att bättre än granen stå emot luftföroreningar och försurning har varit föremål för forskning under flera år. Utskottet har även vid olika tillfällen haft anledning överväga den. Forskningsresultaten är enligt uppgift icke helt samstämmiga och forskningen fortsätter. Vid den hearing som utskottet höll i mars månad framhölls att en aktiv forskning i detta avseende bedrivs, framför allt i Skåne, vilket är den provins motionärerna i första hand åsyftar.

Yrkandet i samma motion om satsning på lövträdsförädling kan enligt utskottets mening besvaras genom en hänvisning till vad jordbruksministern anfört i propositionen om virkesproduktionen. Som framgår därav bör lövträdens produktionsbetingelser studeras mer ingående än hittills. Val av rätt genetiskt material är också ett sätt att förbättra skogsproduktionen. Utskottet utgår från att därvid även det aktiva lövskogsbrukets behov beaktas. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3) påkallas därför icke.

Eutrofiering m. m.

Ett annat viktigt område som kräver omfattande forskningsinsatser under de närmaste åren är övergödningen eller eutrofieringen av sötvatten och marin miljö och därmed sammanhängande frågor. Problemen med eutrofiering har som jordbruksministern framhåller blivit avsevärt större än vad man räknat med tidigare. Svåra miljöstörningar har inträffat i samband med förhöjda näringsnivåer i sjöar, t. ex. Ringsjön, och i kustvatten, t. ex. Laholmsbukten och Skälderviken.

I tre motioner tas frågan om eutrofiering upp. Enligt motion 1097 av Karin Ahrland och Hans Petterson i Röstånga (båda fp) bör länsstyrelsen i Malmöhus län och berörda regionala organ få i uppdrag att dels vidta snabba åtgärder för att rädda Ringsjön, dels studera möjligheterna till ytterligare trädplantering längs länets vägar. Enligt motion 2350 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) behövs samordnade insatser för att begränsa närsaltutflödena till havs- och sjöområden. I motion 2353 erinrar Sture Thun och Torsten Karlsson (båda s) om att utredningen om användning av kemiska medel i jord- och skogsbruket i betänkandet Användning av växtnäring (SOU 1983:10) förordat insatser för tillsyn och ökad rådgivning till jordbrukare beträffande närsaltläckage. Sådana åtgärder är lika nödvändiga i Östergötlands län som i de av utredningen utpekade sydsvenska länen, framhåller motionärerna.

Utskottet finner i likhet med jordbruksministern att ytterligare forsknings-

insatser bör göras inom förevarande område. Det bör ankomma på naturvårdsverkets forskningsnämnd att i samarbete med berörda organ svara för den nödvändiga samordningen av forskningen. Regeringen har nyligen i en lagrådsremiss lämnat förslag till ändringar i ML för att komma till rätta med akuta problem med övergödning av föroreningskänsliga vattenområden, bl. a. Ringsjön i Skåne. Förslaget innebär att regeringen skall kunna förklara ett vattenområde och angränsande marker som ett särskilt föroreningskänsligt område. Länsstyrelsen skall sedan få rätt att ge generella föreskrifter om skyddsåtgärder m. m. Enligt utskottets mening kan motionerna anses besvarade genom en hänvisning till vad utskottet sålunda anfört. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 1097 (yrkande 1), 2350 (yrkande 1) och 2353 påkallas således icke.

I motion 1097 framställs även yrkande om att regeringen bör ta upp förhandlingar med danska staten angående föroreningar av Öresund. Utskottet vill härvidlag erinra om att riksdagen nyligen avslagit en likalydande motion med motiveringen att yrkandet är tillgodosett sedan åtskilliga år, genom det samarbete som äger rum i Öresundskommissionen (JoU 1983/84:10).

I samma motion yrkas att naturvårdsverket skall få i uppdrag att göra en sammanställning av internationell forskning och forskningsresultat i fråga om stranderosioner. Även denna fråga har nyligen behandlats av riksdagen (JoU 1983/84:11). Ett liknande yrkande avslogs då med hänsyn till att det ankommer på anslagsbeviljande myndighet att inom anvisade medelsramar pröva vilka forskningsprojekt eller uppdrag som kan finansieras. Utskottet finner inte skäl att ändra sin ståndpunkt. Motionen avstyrks således såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3).

Anslag till miljövärdsforskning m. m.

Från anslaget bestrids utgifter för forskning m. m. inom miljövärdsområdet. En särskild forskningsnämnd med företrädare för såväl forskare som avnämare beslutar om anslagens närmare användning. Jordbruksministern erinrar i propositionen om att kärnan i den forskningsverksamhet som stöds av naturvårdsverkets forskningsnämnd utgörs av forskning inom främst naturvetenskapliga och medicinska områden. Hög prioritet har länge givits förorenings- och metallföroreningsproblemen. Nya prioriteringar under senare år är bl. a. forskning kring luftföroreningar i tätortsmiljön, miljöproblem i kustområdena, miljökonsekvenser av växtnärläcksage och miljöeffekter av skogsindustriella utsläpp.

När det gäller inriktningen av de fortsatta insatserna för miljövärdsforskning har naturvårdsverkets forskningsnämnd tagit upp områden som berör flera av de miljöproblem som i dag framstår som de allvarligaste och där ökade kunskaper behövs om hur vi skall kunna angripa problemen, framhåller jordbruksministern. Det gäller såväl de kemiska hälsoriskerna

och bilavgasproblemen som försurningen och eutrofieringen av våra vattenområden. I medelsberäkningen har hänsyn därför tagits till behovet av ökade resurser för fortsatt forskning inom dessa områden (+ 3 000 000 kr.).

I två motioner framställs yrkanden om ökade anslag. Börje Stensson och Lars Ernestam (båda fp) erinrar i motion 2613 om att folkpartiet i motion i samband med årets budgetproposition föreslagit att 10 milj. kr. bör anvisas för inventeringar i samband med forskning om försurning och skogsdöd. Folkpartiet återkommer nu till detta yrkande. Det innebär att anslaget till miljövärdsforskning bör höjas med 10 milj. kr. (yrkande 2). I partimotion 2629 av Lars Werner m. fl. (vpk) framhålls att mycket är okänt om orsakssammanhangen på försurningsområdet. Därför måste skyndsamma forskningsinsatser sättas in. De åtgärder som föreslås i propositionen anser motionärerna vara otillräckliga. Ett särskilt anslag bör därför inrättas där medel ställs till förfogande för projekt vilka inte kan finansieras genom de i propositionen upptagna anslagen. Vpk föreslår ett sådant anslag för budgetåret 1984/85 på 10 milj. kr. (yrkande 1). Dessutom bör anslaget till miljövärdsforskning uppräknas, enligt naturvårdsverkets framställning, till 55,1 milj. kr. (yrkande 2).

Utskottet finner liksom jordbruksministern att det är nödvändigt med ökade medel till en målinriktad forskningsverksamhet rörande olika miljöfrågor. Ett tillgodoseende av de ospecificerade yrkanden om anslagsökning resp. inrättande av ett nytt anslag om 10 milj. kr. som framställs i motionerna skulle emellertid enligt utskottets uppfattning innebära att de stränga krav som bör ställas på forskningens kvalitet och prioritering skulle riskera att bli eftersatta. Utskottet kan icke på de grunder som åberopas ansluta sig till förslagen. Regeringen har i propositionen tillmötesgått naturvårdsverkets anslagsöskanden i betydande omfattning. Att som föreslås i motion 2629 helt tillgodose dessa torde dock under nuvarande budgetförhållanden inte vara möjligt. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet således regeringens förslag. Motionerna avstyrks såvitt nu är i fråga.

Hemställan

Utskottet hemställer

Forskning rörande jord- och skogsbruk m. m.

1. att riksdagen godkänner vad i proposition 1983/84:107 förordats om återbesättande av tjänst som professor,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att på sätt som föreslagits i proposition 1983/84:107 temporärt inrätta tjänst som professor (L 24/26),
3. beträffande *vissa försöksdjursfrågor m. m.*
 - a) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1983/84:290

yrkandena 1 och 2 och 1983/84:1295 om alternativa försöksmetoder och LD 50-metoden m. m.,

b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1983/84:290 yrkandena 3 och 5, 1983/84:1020, 1983/84:1021 yrkandena 1 och 2, 1983/84:1837 och 1983/84:1862 yrkande 2 om de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning och arbetsformer m. m.,

c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1983/84:290 yrkande 7 och 1983/84:1021 yrkande 3 om offentlig statistikföring av djurförsök,

d) att riksdagen avslår motion 1983/84:1862 yrkande 1 om utredning av djurförsökens relevans,

e) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:290 yrkande 4 om import av apor för djurförsök,

f) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:290 yrkande 6 om djurförsök i undervisningen,

g) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:290 yrkande 8 om en Europarådskonvention om djurförsök,

h) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:1294 om ett produktregister för kosmetika,

4. *beträffande forskning med anknytning till jord- och skogsbruket*

a) att riksdagen lämnar utan erinran vad i proposition 1983/84:107 anförts om de allmänna riktlinjerna för forsknings- och utvecklingsverksamheten inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde,

b) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2592 yrkande 3 om forskningsprogrammet för alternativa jordbruksmetoder,

c) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2613 yrkande 1 om modifierade brukningsmetoder beträffande lövskog,

d) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2614 såvitt avser åtgärder inom skogsbruket,

e) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2615 yrkandena 18 a) och b) om det kombinerade jord- och skogsbruket m. m.,

f) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1983/84:2615 yrkande 18 c) och 1983/84:1841 om en professur i ämnesområdet alternativa odlingsformer m. m.,

g) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2629 yrkande 3 om försöksverksamhet med alternativa brukningsmetoder,

h) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:1852 yrkande 2 om forskningsinsatser rörande jord- och skogsbrukets möjligheter som energiproducent m. m.,

- i) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2349 om ökad satsning på alternativa odlingsmetoder,
- j) att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motion 1983/84:2486 yrkande 9 om ett ekologiskt fungerande växtodlingssystem,

Odling av fisk och skaldjur m. m.

- 5. beträffande *ett vattenbruksråd*
att riksdagen avslår motion 1983/84:511 yrkande 1,
- 6. beträffande *tillståndsprövning*
 - a) att riksdagen avslår motionerna 1983/84:511 yrkande 2, 1983/84:1029 yrkande 1 och 1983/84:2486 yrkande 11,
 - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:1034 yrkande 3,
- 7. beträffande *fisksjukdomsbekämpning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:511 yrkande 4,
- 8. beträffande *statligt stöd till odlingsföretag*
 - a) att riksdagen avslår motion 1983/84:511 yrkande 5,
 - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:1292,
 - c) att riksdagen avslår motion 1983/84:1034 yrkande 5,
- 9. beträffande *ett tvärvetenskapligt kontaktnät*
att riksdagen lämnar motion 1983/84:511 yrkande 3 utan vidare åtgärd,
- 10. beträffande *en fältstation i Värmland*
 - a) att riksdagen avslår motion 1983/84:451,
 - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:2616,
- 11. beträffande *fiskeristationen i Kälarne*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2352,
- 12. beträffande *en fältstation på Gotland*
att riksdagen avslår motion 1983/84:2621,
- 13. beträffande *fiskeristyrelsens laboratorier*
 - a) att riksdagen avslår motion 1983/84:510 yrkande 1,
 - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:1034 yrkande 2,
 - c) att riksdagen avslår motion 1983/84:1034 yrkande 4,
 - d) att riksdagen avslår motion 1983/84:2351 yrkande 1,
 - e) att riksdagen avslår motion 1983/84:2351 yrkande 2,
 - f) att riksdagen avslår motion 1983/84:2599,
- 14. beträffande *allmänna riktlinjer för vattenbruk*
att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionerna 1983/84:10 och 1983/84:107 anförts om odling av fisk och skaldjur m. m. samt om vissa resurser för marin forskning,

Miljövårdsforskning

15. beträffande *miljövårdsforskningens organisation och inriktning m. m.*
 - a) att riksdagen avslår motion 1983/84:2614 i motsvarande del och motion 1983/84:2635,
 - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:2615 yrkande 18 d),
 - c) att riksdagen lämnar utan erinran vad i proposition 1983/84:107 anförts om allmänna riktlinjer för miljövårdsforskning m. m.,
16. beträffande *försurningsforskningen*
 - a) att riksdagen lämnar motion 1983/84:840 yrkande 2 utan vidare åtgärd,
 - b) att riksdagen lämnar motion 1983/84:1816 yrkande 5 och motion 1983/84:2336 yrkande 2 utan vidare åtgärd,
17. beträffande *en forskningsstation i Ronneby*
att riksdagen avslår motion 1983/84:842,
18. beträffande *försurningens inverkan på flora och fauna*
att riksdagen lämnar motion 1983/84:1839 yrkande 3 utan vidare åtgärd,
19. beträffande *lövskogens motståndskraft m. m.*
att riksdagen lämnar motion 1983/84:2119 yrkandena 2 och 3 utan vidare åtgärd,
20. beträffande *eutrofiering*
 - a) att riksdagen lämnar motion 1983/84:1097 yrkande 1 utan vidare åtgärd,
 - b) att riksdagen lämnar motion 1983/84:2350 yrkande 1 utan vidare åtgärd,
 - c) att riksdagen lämnar motion 1983/84:2353 utan vidare åtgärd,
21. beträffande *förorening av Öresund och erosionsforskning*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1097 yrkandena 2 och 3,

Anslagsfrågor m. m.

22. att riksdagen bemyndigar regeringen att ikläda sig de förpliktelser som följer av det avtal angående stöd till forskning rörande alternativa metoder till djurförsök som förordats i proposition 1983/84:107,
23. att riksdagen till *Bidrag till djurskyddsfrämjande åtgärder* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 2 066 000 kr.,
24. att riksdagen bemyndigar regeringen att vid Sveriges lantbruksuniversitet inrätta tjänster som professor (L 24/26) i enlighet med vad som förordats i proposition 1983/84:107,
25. att riksdagen till *Sveriges lantbruksuniversitetet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 360 996 000 kr.,

26. att riksdagen till *Lokalkostnader m. m. vid Sveriges lantbruksuniversitet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 191 436 000 kr.,
27. att riksdagen till *Skogs- och jordbrukets forskningsråd* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 56 359 000 kr.,
28. att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1983/84:107 samt med avslag på motion 1983/84:2613 yrkande 2 och motion 1983/84:2629 yrkande 2 till *Miljövårdsforskning* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 52 732 000 kr.,
29. beträffande *ett särskilt projektanslag* att riksdagen avslår motion 1983/84:2629 yrkande 1,
30. att riksdagen lämnar utan erinran vad i propositionerna 1983/84:10 och 1983/84:107 anförts om forsknings- och utvecklingsverksamhet inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde m. m., i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan ovan.

Stockholm den 17 maj 1984

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Hans Wachtmeister (m), Martin Segerstedt (s), Sven Eric Lorentzon (m), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Jens Eriksson (m), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Bengt Kronblad (s), Lennart Brunander (c), Ulf Lönnqvist (s), Bo Arvidson (m) och Lars Ernestam (fp).

Reservationer

1. Vissa försöksdjursfrågor (mom. 3 a) och b))

Einar Larsson (c), John Andersson (vpk), Lennart Brunander (c) och Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "De aktuella" och på s. 12 slutar med "förevarande hänseende" bort ha följande lydelse:

De aktuella — — — (lika med utskottet) — — — (båda c). De förstärkningar av forskningen rörande alternativa försöksmetoder som föreslås i propositionen är enligt utskottets mening inte tillräckliga. Som i motionerna 290 och 1295 anføres krävs målmedvetna satsningar för att starkt begränsa djurförsöken och utveckla alternativa metoder av olika slag. Exempel på sådana metoder anges i motion 1295. Det rör sig om bl. a. datateknik, användning av humant

cellmaterial och av växtmaterial m. m. Det som krävs är en helhetssyn på djurförsöksproblematiken som bl. a. innebär att man inte okritiskt accepterar vare sig vedertagna testmetoder eller värdet av de produkter som – ofta utan några som helst medicinska krav – i ständigt ökande mängd förs ut på marknaden. Det är vidare angeläget att man försöker påverka det internationella regelsystemet och skapa en opinion emot plågsamma och onödiga djurförsök. Ett problem med internationell räckvidd är den utbredda användningen av LD 50-tester, något som utförligt redovisas i motion 290. Utskottet ansluter sig till motionärernas kritiska synpunkter på användningen av denna testmetod. Som framgår av motionen har metoden på senare tid ifrågasatts i olika sammanhang av representanter för såväl forskare som industrin. Det är enligt utskottets mening viktigt att Sverige, som redan tagit initiativ till diskussioner på internationell basis rörande LD 50-metoden, fortsätter med dessa ansträngningar. Med förenade krafter bör forskning och industri kunna få fram bättre metoder att mäta olika ämnens toxicitet. Det måste vidare vara en angelägen uppgift för politiker och forskare att i lämpliga internationella fora arbeta för att ersätta LD 50-metoden med andra testmetoder som medför minskat lidande eller helst inget lidande alls för försöksdjuren. Regeringen har härvid ett särskilt ansvar för den övergripande bevakningen av att svenska initiativ fullföljs.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 290 i berörda delar och motion 1295 bör av riksdagen ges regeringen till känna.

En stor del – – (lika med utskottet, s. 11) – – psykologiska djurexperiment.

Utskottet instämmer i allt väsentligt i de önskemål som framförs i berörda motioner. Det innebär sammanfattningsvis att utskottet ställer sig bakom önskemålen om ökad lekmannarepresentation i de etiska nämnderna och om handlägningsformer som bl. a. ger garantier för att samtliga djurförsök prövas av nämnden vid plenarsammanträde innan försöket påbörjas. Djurets behandling före och efter försöket måste omfattas av nämndens bedömning. Särskilt stränga krav måste ställas på psykologiska djurexperiment. För att tillgodose kraven på en allsidig representation i nämnderna får antalet ledamöter ej reduceras med mer än hälften av nuvarande antal. Nämndens plenarsammanträden bör fastställas till minst två per år. Plats i nämnderna bör beredas såväl djurskyddsorganisationer som verkligen arbetar för försöksdjurens väl som forskare med egen erfarenhet av och intresse för alternativa metoder. Även den politiska representationen bör stärkas.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna 290, 1020, 1021, 1837 och 1862 i aktuella delar bör ges regeringen till känna.

Yrkandena i – – (lika med utskottet, s. 12) – – av försöksdjur.

dels utskottets hemställan under 3 a) och b) bort ha följande lydelse:

3. beträffande *vissa försöksdjursfrågor m. m.*

a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad

utskottet med anledning av motionerna 1983/84:290 yrkandena 1 och 2 och 1983/84:1295 anfört om alternativa försöksmetoder och LD 50-tester m. m.,

b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1983/84:290 yrkandena 3 och 5, 1983/84:1020, 1983/84:1021 yrkandena 1 och 2, 1983/84:1837 och 1983/84:1862 yrkande 2 anfört om de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning och arbetsformer m. m.,

2. Vissa försöksdjursfrågor m. m. (mom. 3 d)

John Andersson (vpk) och Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "I motion" och slutar med "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

I anslutning till motion 1862 yrkande 1 vill utskottet framhålla att djurförsöken bygger på ett allmänt antagande om att det existerar en parallellitet mellan biokemiska och fysiologiska reaktioner hos djur och människor. Utskottet delar motionärernas uppfattning att man allvarligt kan ifrågasätta detta antagande från vetenskapsteoretisk synpunkt. Det är som motionärerna anfört hög tid att man vetenskapsteoretiskt och systematiskt undersöker huruvida försök med djur har den relevans och pålitlighet som måste krävas av såväl etiska som medicinska skäl. Utskottet tillstyrker därför yrkandet om en utredning i angivna hänseende.

dels utskottets hemställan under 3 d) bort ha följande lydelse:

3 d) att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1862 yrkande 1 hos regeringen hemställer om en utredning av djurförsökens relevans för humanbiologiska förhållanden m. m.,

3. Forskning med anknytning till jord- och skogsbruket (mom. 4 c)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Enligt motion" och på s. 18 slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Enligt motion — — — (lika med utskottet) — — — i propositionen. Utskottet delar motionärernas uppfattning att särskilt beaktande måste ägnas frågan om vad skogsbruket självt kan göra för att genom modifierade bruksmetoder motverka hotet mot skogen på grund av ökad förurning m. m. Denna fråga måste ägnas större uppmärksamhet i skogsproduktionsforskningen. I enlighet härmed bör ytterligare resurser tilldelas förurningsforskningen (se reservation 16). Ett uttalande med denna innebörd bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 4 c) bort ha följande lydelse:

- 4c) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2613 yrkande 1,

4. Forskning med anknytning till jord- och skogsbruket (mom. 4 d)

Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Bo Arvidson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna vill utskottet understryka skogsnäringsens stora betydelse för landets ekonomi. Vid överväganden om forskningsinriktningen för svenskt skogsbruk måste man givetvis fästa stor vikt vid det förhållandet att denna näringsgren står för det största nettotillskottet till vår handelsbalans. Enligt utskottets uppfattning är det vidare angeläget att forskningen inriktas på sådana preparat som skyddar plantmaterialet från de insekter som finns i stor mängd i restmaterialet på kalhyggen. Sedan DDT förbjöds som preparat för plantmaterialet under första hälften av 1970-talet har skogsbruket saknat verksamma medel att skydda plantorna mot insektsangrepp. Detta har medfört att föryngringar numera regelmässigt inte utförs förrän tre år efter avverkningsen. Utskottet instämmer vidare i motionärernas uppfattning att skogsvårdsåtgärder med inriktning på bättre förutsättningar att odla kvalitetsvirke är angelägna, liksom forskning kring skogsföryngring. Förutsättningarna att odla kvalitetsvirke fick ej tillräckligt stöd i 1979 års skogsvårdslag. Detta kom att visa sig allvarligt, särskilt som utvecklingen gått mot en hög andel sågtimmer i skogsuttagen.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 2614 i förevarande del.

dels utskottets hemställan under 4 d) bort ha följande lydelse:

- 4d) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2614, såvitt avser åtgärder inom skogsbruket,

5. Forskning med anknytning till jord- och skogsbruket (mom. 4 e), f) och h))

Einar Larsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Av vad" och på s. 17 slutar med "(båda c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det framför allt i motion 2615 tas upp viktiga frågor som bör uppmärksammas i samband med den i propositionen förordade FoU-verksamheten i fråga om alternativa odlingsmetoder m.m. När det gäller forskning inom jord- och skogsbruket är det viktigt att det kombinerade jord-

och skogsbrukets utvecklingsmöjligheter och problem särskilt beaktas. Det aviserade forskningsprogrammet genom SJFR:s försorg bör vidare bl. a. inriktas på produktionsmetoder som direkt kan användas i det konventionella jordbruket. SJFR bör också i sitt program beakta betydelsen av jordbrukspolitikens effektivitetskrav för kemikaliehantering, djurskydd m. m.

Utskottet anser det angeläget att arbetet med att finna nya produktionsformer i jordbruk och trädgårdsnäring intensifieras över hela fältet. För att underlätta och stimulera kunskapsuppbyggandet bör en professur övervägas inom ämnesområdet alternativa produktionsformer. Genom detta ställningstagande tillgodoses även den fristående motionen 1841 av Birgitta Hambræus och Pär Granstedt (båda c). Utskottet föreslår att det anförda ges regeringen till känna.

dels den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig i allt väsentligt till de synpunkter på jord- och skogsbrukets utvecklingsmöjligheter som framförs i motion 1852. Motionärerna har utförligt och övertygande redovisat de areella näringarnas möjligheter som energiproducent m. m. och vilka fördelar det skulle innebära för bl. a. landets ekonomi, miljö och naturresurshushållning om dessa möjligheter tillvaratogs i större utsträckning än f. n. Utskottet vill för sin del förorda att de av motionärerna berörda frågorna om jord- och skogsbrukets roll som energiproducent m. m. blir föremål för ökade forskningsinsatser. Utskottet utgår från att motionen läggs till grund för utformningen av de forskningsprogram som aviseras i propositionen. Självfallet bör samråd ske mellan bl. a. jordbruksdepartementet och industridepartementet. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1852 yrkande 2 bör ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under mom. 4 e), f) och h) bort ha följande lydelse:

4 e) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1983/84:2615 yrkandena a) och b) anfört om forskning rörande det kombinerade jord- och skogsbrukets utvecklingsmöjligheter m. m.,

f) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1983/84:1841 och 1983/84:2615 yrkande 18 c) anfört om en professur i ämnesområdet alternativa odlingsformer m. m.,

h) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1983/84:1852 yrkande 2 anfört om forskningsinsatser rörande jord- och skogsbrukets möjligheter som energiproducent m. m.,

6. Forskning med anknytning till jord- och skogsbruket (mom. 4 g)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Av vad" och på s. 17 slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Av vad — — (lika med utskottet) — — detta ändamål. Utskottet utgår från att de önskemål som framförts i motionerna 2592 och 2615 till stor del kommer att tillgodoses efter hand som den åsyftade FoU-verksamheten igångsätts och ger resultat som kan appliceras i praktisk tillämpning. Som i motion 2629 anförts är det viktigt att forskning och praktisk tillämpning sker jämsides i vissa bestämda projekt. Det är främst genom enskilda och privata initiativ som alternativa produktionsformer hittills har prövats, och de har i de flesta fall fått avbrytas på grund av ekonomiska problem. Det finns också ett intresse hos vissa jordbrukare att övergå till andra bruksmetoder, men detta har hindrats genom ovisshet för framtiden och de kostnader som en sådan förändring medför. Det här intresset för alternativa bruksmetoder har visat sig genom ett flertal framställningar från kommuner i landet, vilka vill bli försökskommuner där jord- och skogsbruk skall bedrivas utan kemiska medel.

Utskottet anser därför att vissa försöksprojekt måste startas där praktisk tillämpning jämsides med forskning bedrivs. Regeringen bör utarbeta och lägga fram ett sådant förslag om försöksverksamhet till riksdagen. Vad utskottet anført med anledning av motion 2629 yrkande 3 bör ges regeringen till känna. Härigenom tillgodoses i viss mån även önskemålen i motion 2349 om försöksverksamheten med alternativ odling.

dels utskottets hemställan under 4 g) bort ha följande lydelse:

- 4 g) att riksdagen, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1983/84:2629 yrkande 3 anført om försöksverksamhet med alternativa bruksmetoder,

7. Tillståndsprövning för odling av fisk och skaldjur (mom. 6 c)

Einar Larsson (c), Lennart Brunander (c) och Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Som framgår" och slutar med "berörda motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att frågorna om tillståndsprövning snarast löses. Vid sidan av de frågor som rör tillstånd enligt miljöskydds- och vattenlagarna och som behandlas i den av regeringen framlagda lagrådsremissen finns det även andra frågor att ta ställning till, frågor som inte direkt faller inom miljöområdet. Den som vill ägna sig åt vattenbruk bör enligt utskottets mening kunna ställa sin ansökan till länsstyrelsen som får göra en samlad bedömning av alla de faktorer som kan påverka lokaliseringen.

Utskottet anser även att generell eftergift från avgift för provning och

tillsyn enligt ML bör medges i fråga om musselodling.

Vad utskottet här anfört med anledning av motionerna 511 (yrkande 2), 1029 (yrkande 1) och 2486 (yrkande 11) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därigenom kommer även motion 1034 (yrkande 3) att i väsentlig utsträckning tillgodoses.

dels utskottets hemställan under 6 a) bort ha följande lydelse:

6 a) beträffande *tillståndsprövning*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1983/84:511 yrkande 2, 1983/84:1029 yrkande 1 och 1983/84:2486 yrkande 11.

8. Statligt stöd till odlingsföretag (mom. 8 a)

Einar Larsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförts i motionerna att vattenbruksutövarna bör ges ökade kreditmöjligheter på fördelaktiga villkor. Detta kan ske antingen genom att särskilda vattenbrukslån ställs till förfogande eller genom att någon av de stödformer som redan existerar ges ökade resurser för att kunna tillgodose fisk- och skaldjursodlingarnas behov. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 511 såvitt nu är i fråga (yrkande 5) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därigenom kommer även övriga motionsyrkanden under detta avsnitt att tillgodoses.

dels utskottets hemställan under 8 a) bort ha följande lydelse:

8 a) beträffande *statligt stöd till odlingsföretag*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:511 yrkande 5,

9. Miljövårdsforskningens organisation och inriktning m. m. (mom. 15 a) och c)

Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Bo Arvidson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "(s. 29 f.)" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som i motion 2614 anförts om miljövårdsforskningens organisation och inriktning. Med hänsyn till den utomordentligt stora betydelse som skogsbruket har för svensk ekonomi är det viktigt att forskningen kring förurningen och dess effekter på skogen ges hög prioritet. Vidare ansluter sig utskottet till motionärernas förslag att naturvårdsverkets

omedelbara ansvar för miljövärdhetsforskningen bör överföras på andra organ. I första hand bör högskolorna och naturvetenskapliga forskningsrådet men också vissa fristående forskningsinstitut kunna komma i fråga. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur en sådan omorganisation bäst skall kunna genomföras. I avvaktan på en sådan organisationsförändring bör den grundläggande forskningen inom miljövärden ges ökad prioritet i förhållande till regeringens förslag. Vad utskottet anfört med anledning av motion 2614 i nu aktuella delar bör ges regeringen till kännna. Härigenom tillgodoses även motion 2335.

dels utskottets hemställan under 15 a) och c) bort ha följande lydelse:

15 a) beträffande *miljövärdhetsforskningens organisation och inriktning m. m.*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till kännna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2614 i motsvarande del och motion 1983/84:2635,

c) att riksdagen lämnar utan erinran vad i proposition 1983/84:107 anförts om allmänna riktlinjer för miljövärdhetsforskning m. m. i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 15 a) och b),

10. Miljövärdhetsforskningens organisation och inriktning m. m. (mom. 15 b) och c))

Einar Larsson och Lennart Brunander (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Enligt motion" och på s. 29 slutar med "internationella forskningsarbetet" bort ha följande lydelse:

Enligt motion — — — (lika med utskottet) — — — jord- och skogsbruket. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är synnerligen angeläget att en översyn av forskningen på miljö- och naturresursområdet snarast kommer till stånd. Denna forskning är av grundläggande betydelse för naturresurs- och miljöpolitiken och för exempelvis de normer som skall gälla och tekniken för tillsynen. Mycket stora resurser läggs varje år ned på detta forskningsområde, och det är angeläget för regering och riksdag att få en objektiv bedömning av hur dessa medel används.

Miljövärdhetsforskningen är i dag mycket starkt bunden till naturvårdsverket, som också självt har en mycket stor forskningsenhet. Detta organisationsmönster avviker starkt från vad som gäller för annan forskning. Enbart detta faktum är ett viktigt skäl för en utvärdering och översyn. Det är viktigt att naturresurs- och miljöaspekter tas in i bilden i allt forsknings- och utvecklingsarbete som berör dessa frågor. På lång sikt bör därför en total integrering ske. Då bör också forskningsorganisationerna samordnas. På medellång sikt, fem à tio år, torde det dock finnas skäl att ha kvar en särskild

organisation för den forskning som är särskilt inriktad på naturresurs- och miljöfrågor.

Ett huvudalternativ bör vara tillskapandet av ett från naturvårdsverket helt fristående forskningsråd enligt samma mönster som gäller för bl. a. jord- och skogsbruket.

Den nuvarande miljövärdsforskningen är i övervägande grad inriktad på att identifiera och följa olika utsläpps komponenter i miljön samt hur dessa föreningar omvandlas och ger upphov till akuta eller kroniska effekter i miljön eller på människor. Därvid studeras och övervägs i första hand åtgärder för att bestämma enskilda föreningars effekter och sätta gränsvärden för tillåtet utsläpp till miljön.

Miljövärdssarbetet inriktas på att begränsa skadeverkningar av användningen av existerande teknik. Mera sällan förekommer att man försöker finna långsiktiga möjliga utvecklingstrender och klarlägger de valmöjligheter som står till buds. Genom att på ett tidigt stadium identifiera olika tänkbara utvecklingar kan man nå betydligt längre. Detta erbjuder också en grund för överväganden om styrmedel.

De internationella miljöproblemen bör särskilt bli föremål för ökade forskningsinsatser. Det gäller inte minst koldioxidproblemet, uttunnandet av ozonskiktet och föroreningsproblemet.

De möjligheter som finns för tvärvetenskaplig forskning bör särskilt beaktas. Många av de framtida miljöproblemen som vi i dag kan ana vidden av rör olika forskningsfält. En samordning är nödvändig för att i tid se och inse problemen.

Vad utskottet anfört med anledning av motion 2615 yrkande 18 d) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 15 b) och c) bort ha följande lydelse:

15 b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:2615 yrkande 18 d),

c) att riksdagen lämnar utan erinran vad i proposition 1983/84:107 anförts om allmänna riktlinjer för miljövärdsforskning m. m. i de delar som ej omfattas av utskottets hemställan under 15 a) och b),

11. Föroreningsforskning (mom. 16 a)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Regeringen lämnar" och slutar med "alltså inte" bort ha följande lydelse:

Regeringen lämnar – – – (lika med utskottet) – – – material uppmärksammas. Regeringen följer emellertid inte upp sina välmenande deklarationer med konkreta åtaganden. Utskottet anser att föroreningsforskningen och forskningen rörande skogsskadorna bör ges ökade resurser. Som framhålls i

motion 840 gäller det att så snart som möjligt kartlägga och försöka få klarhet i orsakerna till skogsskadorna så att man får förbättrade möjligheter att möta den hotande faran mot skogen. Vad utskottet sålunda anført med anledning av motion 840 såvitt nu är i fråga (yrkande 2) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Genom utskottets ställningstagande kommer även motionerna 1816 (yrkande 5) och 2336 (yrkande 2) att i allt väsentligt tillgodoses.

dels utskottets hemställan under 16 a) bort ha följande lydelse:

16 a) beträffande *försurningsforskningen*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført med anledning av motion 1983/84:840 yrkande 2,

12. Försurningsforskningen (mom. 16 b)

Hans Wachtmeister, Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Bo Arvidsson (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "Regeringen lämnar" och slutar med "alltså inte" bort ha följande lydelse:

Regeringen lämnar – – (lika med utskottet) – – material uppmärksammas. Enligt utskottets uppfattning bör dock forskningen kring försurningsfrågorna ges högre prioritet än vad som anges i propositionen. Särskild vikt bör läggas vid FoU-insatser vad avser ny och förbättrad teknik för att rena rökgasutsläpp till rimliga kostnader. Likaså bör forskningsinsatserna på området försurningssskador i skog prioriteras. Forskningskompetensen på detta område behöver förstärkas. Vad utskottet sålunda anført med anledning av motionerna 1816 (yrkande 5) och 2336 (yrkande 2) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Något särskilt riksdagens uttalande med anledning av motion 840 (yrkande 2) påkallas icke.

dels utskottets hemställan under 16 b) bort ha följande lydelse:

16 b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført med anledning av motionerna 1983/84:1816 yrkande 5 och 1983/84:2336 yrkande 2,

13. Forskningsstation i Ronneby (mom. 17)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Genom att" och slutar med "motion 842" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till det förslag som framförs i motion 842 om att en forskningsstation bör inrättas i Ronneby för olika miljöskador på skog och skogsmark. För detta ställningstagande finns det många argument: Behovet av forskningsinsatser är störst i södra Sverige som haft de största skogsska-

dorna. Här samlas en stor del av nedfallet av försurande ämnen från kontinenten. Närheten till andra länder underlättar dessutom utbytet av forskarresultatet och annat samarbete på området. Även de övriga faktorer som åberopas i motionen talar för att den tillstyrks. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *en forskningsstation i Ronneby*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:842,

14. Eutrofiering (mom. 20 a)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet finner" och på s. 32 slutar med "således icke" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är de insatser som planeras enligt propositionen icke tillräckliga för att snabbt komma till rätta med Ringsjöproblemen. Som påpekats i motion 1094 bör ett långsiktigt handlingsprogram snarast upprättas. Ett första led i detta blir åtgärder för att drastiskt minska tillförseln av växtnäring från jordbruksmarken kring sjön och dess tillflöden. Inslaget av försök motiveras enligt utskottets mening ett kraftfullt statligt stöd. Utskottet biträder även motionärernas förslag om ytterligare trädplantering. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Däremot synes de förslag som framlagts i motionerna 2350 (yrkande 1) och 2353 i stort bli tillgodosedda genom de insatser som förutses av regeringen.

dels utskottets hemställan under 20 a) bort ha följande lydelse:

20 a) beträffande *eutrofiering*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:1097 yrkande 1;

15. Förorening av Öresund, erosionsforskning (mom. 21)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "I motion" och slutar med "2 och 3)" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder yrkandet i motion 1097 om att regeringen bör ta upp förhandlingar med danska staten om föroreningarna i Öresund. Hur stora insatser vi än gör på den svenska sidan av Öresund hjälper det inte om inte motsvarande ambition finns på den danska sidan. Yrkandet i samma motion om sammanställning av tillgänglig forskning kring erosion vid havsstränder-

na tillstyrks likaså. Som motionärerna påpekar försvinner strandmark årligen längs den skånska sydkusten. Utskottet förordar att naturvårdsverket får i uppdrag att göra en sammanställning av den forskning som finns på området för att kommunerna därigenom skall få uppslag till hur de skall kunna skydda sina stränder. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. *beträffande förening av Öresund och erosionsforskning*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:1097 yrkandena 2 och 3,

16. Anslaget till miljövårdsforskning (mom. 28)

Lars Ernestam (fp) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag att de resurser som anvisas för den målinriktade forskningen rörande olika miljöfrågor inte blir tillräckliga. Särskilt viktigt är det att forskning och inventeringar beträffande försurning och skogsdöd kan genomföras. Anslaget bör därför räknas upp med 10 milj. kr. i enlighet med vad som förordas i motionen. Därigenom tillgodoses även syftet med yrkandet i motion 2629 om ett särskilt projektanslag för inventeringar i samband med skogsbruk och försurning. Utskottet är emellertid icke berett att, som föreslås i motion 2629, därutöver öka anslaget enligt förslaget i sistnämnda motion.

dels utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. att riksdagen med anledning av regeringens förslag samt med bifall till motion 1983/84:2613 yrkande 2 och med avslag på motion 1983/84:2629 yrkande 2 till *Miljövårdsforskning* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 62 732 000 kr.,

17. Anslagsfrågor (mom. 28 och 29)

John Andersson (vpk) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag att de resurser som anvisas för den målinriktade forskningen rörande olika miljöfrågor inte blir tillräckliga. Anslaget till miljövårdsforskning bör därför uppräknas, enligt naturvårdsverkets framställning, till 55,1 milj. kr.

De åtgärder som föreslås i propositionen om försurningsforskning är enligt utskottets mening otillräckliga mot bakgrund av problemens vidd. Som framhålls i motion 2629 händer det ofta att angelägna förundersökningar och andra nödvändiga åtgärder faller utom ramen för ekonomiska medel för forskning. Utskottet biträder mot den bakgrunden motionärernas förslag att ett särskilt anslag bör intas där medel ställs till förfogande för projekt vilka inte kan finansieras genom de i propositionen föreslagna anslagen. Ett sådant anslag bör inrättas för budgetåret 1984/85 på 10 milj. kr.

dels utskottets hemställan under 28 och 29 bort ha följande lydelse:

28. att riksdagen med anledning av regeringens förslag samt med bifall till motion 1983/84:2629 yrkande 2 och med avslag på motion 1983/84:2613 yrkande 2 till *Miljövårdsforskning* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 55 100 000 kr.,
29. beträffande ett *särskilt projektanslag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2629 yrkande 1 till *Särskilda åtgärder mot försurningen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

